

in epistolam ad Philippenses I.

Hic officio inferunt non me angunt: nec cor mutant nec
quertunt interius: nec attingit. sed certe sic ago de istis
q̄ officia circa me sunt non intra. Et q̄ nō possum tre ad
annunciandū vobis v̄pore catenatus. omnia nota faciet
vobis **L**ebicus frater meus charissimus et fidelis mi-
nister in dño. Et ideo secure credatis et de om̄ib⁹ **Luce.**
12. Quis putas est fidelis seru⁹ et prudēs **1c.** Et iste cer-
te est talis quez nisi ad vos in hocipsum vt cognoscatis
que circa nos sunt. Et hec est discipuli cōmendatio. Et
ad quid? Et consolet̄ corda vestra. **D**einde cum dicit
Pax fratrib⁹ **1c.** ponit ap̄lus consuetā salutationē. Et
aduertendū est q̄ licet gratia precedat pacem et charita-
tem mutuā hominū ad seinuicē et ad deum quo ad col-
lationem. q̄ non est pax impijs dicit dñs. tñ quo ad ex-
citationem et gratie et veritatis et charitatis cōseruatio-
nem pax precedit suo modo. Et ideo p̄mo optat eis pas-
cem ad seinuicem et charitatē ad deum dicens. **Pax** fra-
trib⁹ et charitas cū fide. Et q̄ licet pax et charitas mult-
um faciāt ad gratie cōseruationē: tamē q̄ semp suppo-
nunt ipsas gratiā sine qua haberi nō possunt. ideo optat
eis grām. Unde dicit. **Gratia** vobis euz om̄ib⁹ q̄ diligūt
dñm nostrū iesum christum. Amen.

Explicit mirabilis lectura gloriosissimi doctoris sancti
Thome de aquino ordinis predicatorum sup eplā san-
ctissimi apli Pauli ad Epheios.

Incipit deuotissima explanatio eiusdem an-
gelici doctoris sancti Thome aquinatis or-
dinis fratrum predicatorum super eplā eiusdē
sanctissimi apli Pauli ad Philippenses.

Prologus

Historiā se-

mita quasi lux splendens **1c.**
Prover. 4. In hac aurota-
te describit̄ vita sanctorū ex tri-
bus. Ex eozū artitudine ibi.
Semita. q̄ **Matth.** 7. **Arta**
est via **1c.** **Iob.** 28. **Semitam**
ignozauit auis **1c.** **Ex clarita-**
te ibi. **Lux** splendens. **Ephe.**

4. **Gratis** aliquādo tenebre **1c.** **Iusti** em̄ sunt lucentes **1c.**
ideo eozū via est lucida. **Ex p̄fectu** q̄ semp̄ crescit. **1c.**
1Pe. 2. **In eo** crescatis **1c.** Et hoc vsq̄ ad p̄fectū diem
s̄z glorie. **1. corin.** 13. **Cum** venerit q̄ p̄fectum est eua-
ngelium **1c.** **Conuerso** malozū via lata obscura tene-
brosa et deficiens. **Unde** **prover.** 4. **subdit.** **Via** impio-
rum tenebrosa **1c.** **Et** **Matth.** 7. **Lata** porta et spactosa
via q̄ ducit ad perditionem **1c.** **Ex** his verbis trahi pōt
materia hui⁹ eplē. **Erant** em̄ in xp̄i recta semita tribula-
tionez multas. p̄ xp̄o sustinentes. **Item** illuminati p̄ si-
dem. **Infra.** 2. **Inter** dñs lucentis **1c.** **Item** p̄ficiēbant vt
pater p̄ totā eplām. **Item** cōueniēter post eplāz ad ephe-
sios in q̄ fit instructio qualis seruāda sit ecclesiastica vni-
tas. h̄i p̄ponunt in exemplū seruāde ecclesiasticę vnitatis
q̄ optime eam seruauerunt.

Capitulū primū.

Paulus et Timotheus serui iesu
christi om̄ibus sanctis in xp̄o ie-
su qui sunt philippis cum episco-
pis et diaconibus. **Gratia** vobis

et pax a deo patre nostro et domino iesu chris-
to. **Gratias** ago deo meo in omni memoria
vestri semp̄ in cunctis orationibus meis p̄
omnibus vobis in gaudio deprecationē fa-
ciens sup cōmunicatione vestra in euange-
lio christi a prima die vsq̄ nunc: confidens
hocipsum qui cepit in vobis opus bonum:
p̄ficiet vsq̄ in diem christi iesu. **Sicut** est mi-
hi iustum hoc sentire p̄ omnibus vobis eo
q̄ habeam vos in corde et in vniculis meis
et in defensione et cōfirmatione euangelij so-
cios gaudij mei om̄es vos esse.

Diuidit̄ autē hec eplā in salutationē et epistolatē narra-
tionē. **Secunda** ibi. **Gratias** ago **1c.** **Circa** primū tria fa-
cit. **Quia** primo describunt̄ p̄sonē saluantes. **Secūdo**
p̄sonē salutate ibi. **Om̄ibus** sanctis **1c.** **Tertio** bona
optata ibi. **Gratia** vobis **1c.** **Circa** primūz p̄mo ponunt̄
p̄sonē saluantes. **Secundo** eozū conditio ibi. **Serui.**
1c. **Circa** primū p̄mo ponit̄ p̄sonā p̄ncipalis cum dicit
Paulus. **Et** interpretat̄ paulus quasi modic⁹. **In** quo
notat̄ eius humilitas **1c.** **60.** **Minimus** erit in mille et
paruus in gentem fortissimā **Secūdo** ibi. **Timotheus.**
ponit̄ p̄sonā adiuncta: q̄ fuerat eozū predicator. **Infra.**
2. **Reminem** enim habeo tam vnanimē qui sincera affe-
ctione p̄ vobis sollicitus sit. **D**einde cum dicit: **Serui**
1c. ponit̄ conditio eozū. **2. corin.** 4. **Non** em̄ nosmet-
ip̄os predicam⁹: s̄z iesum xp̄m dñm nr̄m. nos autē seruos
vestros p̄ iesum **1c.** **Sed** contra **1o.** 15. **Iam** non dicam
vos seruos **1c.** **Respondeo** duplex est seruus. **Im** dupli-
cem timorē. **Timor** em̄ pene causat malam seruitutē. **es**
de hac intelligit̄ dicit̄ illud p̄mulluz **1o.** 15. **Timor** ho-
cast⁹ causat seruitutē reuerētie. **et** de hac loquit̄ apl⁹ h̄i
P̄sonē salutate sunt oēs de ecclesia philippensī id ē mi-
nores. **Si** dicit. **Om̄ib⁹** sc̄is q̄ sunt philippis. q̄ est ciui-
tas quā philipp⁹ condidit. **Et** dicit sanctis. **et** hoc p̄p̄
baptismū **1o.** 6. **Quicūq̄** baptizati sum⁹ in xp̄o in ipsi⁹
morte b̄ptizati sumus **1c.** **Maiores** aut̄ tangit dicens.
Cū episcopis **1c.** **Q**uestio est quare minores p̄ponit̄
maioribus. q̄ prius est populus q̄ prelarus. **Ezech.** 34
Honne greges pascunt̄ a pastoribus: **Reges** em̄ pasce-
di sunt a pastoribus non econuerso. **Item** cur intermis-
tit̄ presbyteros. **Respondeo.** dicendum est q̄ **compre-**
hendunt̄ cum episcopis: q̄ in vna ciuitate non sunt plu-
res episcopi. **Unde** dicit̄ in plurali dat̄ intelligere etiā
presbyteros. **Et** tamē est alius ordo: q̄ ex ip̄so euange-
lio hoc legit̄ q̄ post designationē duodecim apostolorūz
quoz̄ p̄sonas gerit̄ episcopi designauit septuaginta
duos discipulos quozū locum sacerdotes tenent. **Diony-**
sius etiam distinguit̄ episcopos et sacerdotes. **sed** in prin-
cipio licet ordines fuerint distincti: nō tamē nomina est
dinum. **D**einde ponit̄ bona optata ibi. **Gratia** **1c.** **Es**
sunt duo que includunt om̄ia. **Primū** est gratia dei rea-
mittens peccata. **Ephe.** 2. **Gratia** saluati estis **1c.** **Alti-**
mū est pax hominis. **p̄.** **Qui** posuit fines tuos pacē **1c.**
Et p̄ consequēs optat bona media. **et** hoc a deo p̄re **Jac.**
1. **Omne** datū optimū: et offic donū perfectū desursum ē
descendens a p̄re luminū **1c.** **Item** p̄ meritū humilitatis
xp̄i. **Et** iō addit. **Et** dño iesu xp̄o. **1o.** 1. **Grā** et veritas p̄
iesu xp̄m facta ē. **Ephe.** 2. **Ip̄se** ei ē pax nr̄a **1c.** **Q**uē-
rent̄ ponit̄ eplāz narrationē. **Et** circa hoc duo facit.
Primo quia agit gratias de preteritis. **Secūdo** hortat̄
ad p̄fectum in futurum ibi. **Scire** autem vos volo **1c.**

Explanatio sancti Thome

Circa primum primo premitit gratiarum actionem per eis. Secundo materia eius ibi. Super communicatione etc. Gratias autem agit adiuncto gaudio et deprecatione. Et hoc tria tangens dicit. Gratias deo nostro. Gratias agere est recognoscere gratiam sibi factam. i. thessal. ultimo. In omnibus gratias agite. etc. In omni memoria: quia in eis nihil occurrit apostolo quod non esset dignum gratiarum actione. Et hoc est valde magnus. puer. 10. Memoria iusti cum laudibus etc. Pro omnibus etc. Populus autem tuus omnes iusti in perpetuum etc. Agit ergo gratias per eorum bono. orationem et deprecationem per custodia. totum tamen per gaudio. i. Reg. 12. Absit autem a me hoc peccatum in domino ut cesset orare pro vobis. Deinde cum dicit. Super communicatione etc. tangit de materia trium predictorum. Et primo ponit materiam gratiarum actionis. Secundo gaudij de futuris ibi. Confidens etc. Tertio deprecationis ibi. Testis etc. Dicit ergo. Super communicatione scilicet qua communicastis doctrine evangelij credendo et opere implendo. Hec est enim vera communicatio Heb. ultimo. Beneficentie autem et communionis nolite oblitisci etc. Prima dicit. Eccl. 27. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol etc. Et hoc ipsum confidens de vobis gaudeo: quia qui cepit etc. Iere. 17. Benedictus homo qui confidit in homine. et ponit carnem brachium suum. Benedictus vir qui confidit in domino et erit dominus fiducia eius. et hoc in virtute dei. Et ideo dicit. Cepit etc. Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. Quod est contra pelagianos qui dicunt principium boni operis esse ex nobis: sed consumationem ex deo. Sed hoc non est verum. quia principium boni operis in nobis est cogitare de bono. et hoc ipsum est a deo. 2. corin. 3. Non quia sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis etc. In diem christi iesu quo remunerabit singulos. 2. Ti. ultimo. In reliquo reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi dominus etc. 1. corin. 1. Confirmabit vos usque in finem sine crimine etc. Ratio gaudij ponit cum dicit. Sicut est mihi etc. quia scilicet iustum est quia congrauderis mihi de bonis meis. Et quia habeat vos etc. Quasi dicat. habeo de vobis hanc conscientiam tales vos esse. Ideo gaudeo ut scilicet gaudeatis de his de quibus et ego. quod est in vinculis meis. quia tunc pro christo fuit ligatus de quo gaudebat Jac. 1. Omne gaudium existimate fratres etc. Et in variis temptationibus incidistis: scientes etc. Act. 5. Boni apostoli gaudentes a conspectu concilij. quonia digni habiti sunt pro nomine iesu contumeliam pati etc. Et in defensione et confirmatione evangelij scilicet audacter predicando contra tyrannos et hereticos. Et quia confirmabat eum geluim in cordibus fidelium etc. Act. 18. Perambulans ex ordine galatiam regionem et frigiam: confirmans omnes discipulos. Et aliter secundum glo. In corde id est desiderio ut locis sitis sempiterni gaudij. Jo. 16. Gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et hoc non potest abstrahi a corde meo. quia etiam in vinculis existens: et intentus confirmationi et defensioni evangelij sollicitudo de vobis non recedit de corde meo.

Capitulum primum.

Uestis enim mihi est deus quod cupiam omnes vos esse in visceribus iesu christi. Et hoc oro ut charitas vestra magis ac magis abundet in omni scientia et in omni sensu: ut peribis portiora: ut sitis sinceres et sine offensa. in diem christi: repleti fructu iusticie per iesum christum in gloriam et laudem dei

Scire autem vos volo fratres quia que circa me sunt: magis ad profectum venerunt euangelij: ita ut vincula mea manifesta fierent in christo in omni pretorio et in ceteris omnibus: ut plures et fratribus in domino confidentes in vinculis meis abundantius audent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentiones: quidam autem et propter bonam voluntatem christum predicant. Quidam ex charitate scientes quonia in defensione euangelij positus sum. Quidam autem ex contentione christum annunciant non sincere: existimantes periculum se suscitare vinculis meis.

Posita materia gaudij de spe futura: hic ostendit super deprecationem per eis facit. Primo premitit suum desiderium quod ostendit omnino feruens. Secundo materiam deprecationis ibi. Et hoc oro etc. Et quia cordis desiderium soli deo est manifestum: ideo inuocat deum testem quod per eis deprecet cum desiderio. Job. 16. Ecce in celo testis meus est scilicet deus etc. Quomodo cupiam vos scilicet ego existens in visceribus iesu christi. Vel quod cupiam vos esse in visceribus. quasi dicat. Cupiam vestram salutem et participacionem viscerose charitatis christi. Luc. 1. Per viscera misericordie dei etc. quasi dicat. quod ad profectum et intima cordis virtus amoris pringit. Vel cupiam ut sitis in visceribus iesu christi ut ipsum intime diligatis ut et diligamini ab eo. in hoc enim vita hominis consistit. Deinde cum dicit. Et hoc oro etc. ponit deprecationem et tria bona optat. Primo quantum ad interiorum charitatis augmentum. Affectus enim interiorum perficitur per charitatem. et ideo non habentem charitatem operandum est ut habeat. habenti vero ut perficiat. Unde dicit ut charitas etc. Pro augmento autem charitatis orandum est deus. quia solus deus hoc in nobis operatur. 2. corin. 9. Potens est autem deus omnem gratiam abundanter facere in vobis ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum etc. Et hoc necessarium ut petamus et nos. quia Mart. 5. Nisi abierit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum etc. Secundo quantum ad intellectum. Unde dicit. In scientia. Sed nunquid ex charitate pervenit scientia? Sic. quia dicit. 1. Jo. 2. Et vos unctionem quam accepistis ab eo manet in vobis. et non necesse habetis ut aliquis doceat vos. sed sic unctio docet vos de omnibus etc. Item charitas est spiritus de quo dicitur Jo. 16. Cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem etc. Cuius ratio est quia qui habet habitum si rectus est habitus: sequitur inde rectum iudicium de his que pertinent ad illum habitum: si vero corruptus falsum. Sicut circa venerea tempus habet bonum iudicium. intempus non: sed falsum. Similia autem que a nobis sunt sunt informanda charitate. et ideo habens charitatem habet rectum iudicium: et quantum ad cognoscibilia. Et sic dicit. In scientia qua scilicet agnoscat veritates et inherat circa ea que sunt fidei. Hec est scientia sanctorum. de qua dicitur sap. 10. Et quantum ad operabilia et sic dicit. In omni sensu. Qui est vis cognoscitiva circa exteriora obiecta. Et proprium eius est ut statim iudicet de proprio sensibili recte. Et ideo hoc nomen translatum est ad interiorum iudicium rationis. Unde sensa et dicunt habere rectum iudicium circa agibilia. Sap. 1. Sentite de domino in bonitate etc. Sap. 6. Cogitare hoc de illa sensus est consumatus etc. Sed hic sensus debet esse

in epistolam ad Philippenses I.

non tantū consideratū sed etiam discretiū inter bonū et malū et inter bonū et meliū. Unde subdit. Et
 2c. **B**ona et charitas p̄ficat sensum ut p̄bet bona: sed
 p̄fecta charitas ut p̄bet meliora. 1. **C**orin. 12. **E**mulamini
 in meliora carismata. et infra ca. 14. **S**ectamini charita-
 tem 2c. Et ideo dicit. potiora. **T**ertio q̄tum ad effe-
 ctum. Et p̄mo ponit inimitatem a malo. **S**ecundo pers-
 fectiones in bono. **P**rimū in hoc q̄d dicit. Et sitis sines-
 res. Et est duplex peccatum vitandū. scz interioris cor-
 ruptiois qua homo corrumpit in se. et hoc excludit per
 sinceritatem. 1. **C**orin. 5. **I**n azimis sinceritatis 2c. **A**liud
 est in p̄mo scz offensa. Et ideo dicit. Sine offensa. 1.
Corin. 4. **S**ine offensione estote iudeis et gentib⁹ et ec-
 clesie dei sicut et ego 2c. Et. 2. **C**orin. 6. **N**emini dantes
 ullam offensionē 2c. **I**n diem christi iesu id est temp̄ xpo
 et **D**antb. 2. 4. **Q**ui p̄seuerauit usq; in finem hic sal-
 uus erit. **Q**uantū ad gratiam dicit. **R**epleti fructu iustit-
 ię ut opa iusticie quidā fruct⁹ sint. **R**o. 6. **H**abetis fru-
 ctum vestrum in sanctificatione 2c. **E**t fructu iusticie id
 est p̄mo iusticie scz corona. 2. **T**i. 4. **I**n reliquo reposita
 est mihi corona iusticie 2c. **S**ap. 4. **B**onorum est labo-
 rum gloriosus et fructus 2c. Et hoc habet p̄ xpm qz om-
 nia que facimus sunt bona p̄ ipsum. **I**o. 15. **S**ine me nis-
 hil potestis facere 2c. Et hec faciēda sunt hoc sine scz in
 laudem dei. qz ex operibus sanctorū deus clarificat
 alij prumpunt in laudem dei. ps. **L**audate dñm in san-
 ctis eius 2c. **I**ere. 33. **E**rit mihi in nomen et in gaudiū et
 in laudem et in exultationē cunctis gentib⁹ terre que au-
 dierint omnia bona. 2c. **D**einde eum dicit. **S**cire autē
 2c. admonet ad futura. Et p̄mo ponit exempla exequen-
 da et vitanda. **S**ecundo concludit moralem monitiones
 in quarto capitulo ibi. **I**taq; fratres mei charissimi 2c.
Circa p̄mū duo facit. qz p̄mo ostendit que sunt imita-
 da. **S**ecundo que sunt vitanda tertio cap. ibi. **D**ecetero
 2c. **I**tem p̄ma diuidit in duas. qz p̄mo inducit se eis imi-
 tandū. **S**ecundo alios: secūdo cap. ibi. **S**i qua ergo 2c.
Item p̄ma in tres. qz p̄mo ponit in exemplū p̄fectū su-
 um. **S**ecundo gaudiū qd̄ habet ex p̄fectu ibi. **Q**uid
 est 2c. **T**ertio fructum ex p̄fectu suo ibi. **S**cio enim 2c.
Item p̄ma in duas. **P**̄mo p̄mittit p̄fectū. **S**ecundo modū
 ibi. **I**ta ut vincula mea 2c. **D**icit ergo. **M**onui vos ad p̄-
 sectum et ut formā habeatis p̄fectum meū scire vos vo-
 lo et que circa me sunt exterius. qz tribulationes et si ex-
 terius essent non inmutabant interius: sed magis ad pro-
 sectum venerunt. qz ex eis fides predicata magis p̄fecta.
 2. **C**orin. 1. **S**iue tribulamur p̄ vestra exhortatione et sa-
 lute. siue consolamur p̄ vestra consolatione 2c. **E**t osten-
 dit p̄fectū p̄mo quantū ad se. **S**ecundo q̄tum ad ali-
 os ibi. **E**t plures 2c. **Q**uantū ad se quidē manifestū fue-
 rat qz talia p̄ xpo pateret constanter: ita ut vincula qd̄
 gloriosum p̄ christo. 1. **P**e. 4. **N**emo vestrum patiat
 quasi homicida aut fur aut alienoz appetitor: si autēz ut
 christianus non erubescat 2c. **I**n omni pretorio sicut in
 curia cesaris 2c. **E**x parte vero aliorū fides crescebat in
 cōmuni. **A**si dicit. **E**t plures 2c. 1. **D**achab. 6. **D**e ele-
 pbantibus. **E**cc. 10. **S**ecūm iudices populi sic et ministri
 eius 2c. **P**uer. 28. **I**ustus quasi leo confidens absq; ter-
 rore erit 2c. **E**x parte tñ aliorū est diuersitas: qz quidā
 bene loquebant: quidā male. et qui bene: quidā ex gene-
 rali charitate: et quidā ex speciali amore ad aplū. **E**t
 qz male quidā ex generali malicia: quidā ex speciali odio
 ad aplū. **S**ed vt mihi videt apostolus duplicem osten-
 dit causam p̄pter quā quidā predicabant: **P**̄mo p̄p̄-
 tuiam. **E**t ideo apostol⁹ eozum prauā intentionē ostē-
 dit dicens: **Q**uidā quidez et p̄pter inuidiam 2c. **I**ac. 3.
Ibi zelus et contentio ibi inconstantia et ofne opus p̄as-

uum. 1. **C**orin. 3. **C**um sit inter vos zelus et contentio nō-
 ne carnales estis 2c. **S**ecundo p̄pter amorem christi et
 euangelij. **U**nde dicit. **Q**uidā p̄pter bonā 2c. ps. **B**e-
 nigne fac in bona voluntate 2c. **S**ed ap̄lus addit dicens
Quidam vero ex charitate scz que facit bonaz voluntas-
 tem 2c. quia vt supplerent defectum mei docentis p̄dcti
 cauerunt. **D**einde ap̄lus exponit qd̄ dixerat dicens qz
 quidā non s̄m sanam intentionem: sed ex contentione.
Corrupta eozum contentio dupliciter patuit. **A**no mo-
 do vt publice predicando turbationē facerent in populo
 gentili contra apostolum supra illam quaz habuit. **A**lio
 modo quia credebant qz paulus audiens eos vsurpare
 officium sibi cōmissum turbaretur. et ex hoc adderet as-
 slictio afflicto.

Lectio secunda:

Quid em̄: **D**um omni modo siue p
 occasione siue p veritatez christus
 annūciat. et in hoc gaudeo: sed et
 gaudebo. **S**cio em̄ quia hoc mihi pueniet
 ad salutem. p vestram orationem et submi-
 nistrationē spiritus iesu christi s̄m expecta-
 tionem et sper meaz qz in nullo confundar:
 sed in omni fiducia sicut semper et nunc ma-
 gnificabit christus in corpore meo siue p vi-
 tam siue per mortē. **A**mihi enim viuere chri-
 stus est et mori lucrum. **S**i viuere in car-
 ne: hic mihi fructus operis est et quid eligā
 ignoro. **C**oartoz autē et duobus desiderium
 habens dissolui et esse cum christo. multo
 magis melius pmanere autē in carne neces-
 sarium p̄pter vos.

Supra ap̄ apostolus descripsit p̄fectū ex ipso subsecu-
 tum: hic agit de gaudio concepto ex hoc p̄fectu. **E**t po-
 nitur p̄mo materia gaudiij. **S**ecundo ipsum gaudiū ibi
Et in hoc gaudeo 2c. **C**ontingit autē quandoq; et aliqd
 gaudiū puenit ex bona causa. et hoc directe et per se et
 qñq; ex mala causa. et hoc indirecte et p accidēs. **S**i est
 ex bona causa gaudēdū est de effectu et de causa sicut
 de elemosyna facta p̄pter deum. **S**z qñ est ex causa ma-
 la tunc est gaudēdū de effectu: sed de causa non. **E**t sic
 de redemptione p̄ xpm que fuit ex scelere iude et iudeo-
 rum. **I**ta contingit in ecclesia vbi puenit utilitas: qñq;
 p̄ bonos predicatores q̄ ad bonam intentionē. qñq; per
 malos quo ad malā. et de vtroq; gaudēdū ē sicut dictū
 est. **E**t ideo dicit. **Q**uid em̄ 2c. **P**er occasionē annūciat
 xpm qui non intendit hoc principaliter. sed p̄pter aliud
 puta lucrū vel gloriā. **P**uer. 18. **O**ccasiones querit q̄ re-
 cedere vult ab amico. **P**er veritatē autē qñ ex recta in-
 tentione **E**sa. 36. **O**bscuro dñe memento queiso quōd am-
 bulauerim coram te in veritate et corde perfecto 2c. **S**ed
 hoc fit vtroq; modo ad utilitatem ecclesie. ideo dicit. **S**i
 xps annūciat 2c. qz si aliud annūciaret q̄ xpm tunc mul-
 tum interesset qd̄ sit qñ falsa doctrina docet. **A**ugu. **P**a-
 stor q̄ p̄pter veritatem annūciat est amādus. mercenari-
 us q̄ p̄pter lucrū est tolerandus: qui falsa expellendus.
Deinde ponit gaudiū consequens dicens. **I**n hoc scz
 qz vincula mea manifesta sunt p̄pter xpm et qz xps an-
 nūciatur gaudeo in presenti. **I**o. 14. **S**i diligeretis me
 gauderetis vtiq; 2c. **E**t gaudebo in futurū **E**sa. 51. **G**au-
 dium et leticiam obtinebunt 2c. **D**einde cum dicit.

Explanatio sancti Thome

Scio enim. ponit fructum ex pfectu suo puenientem. Et pmo ponit ipsum fructu. Secundo mouet quandā dubitationem ibi. **Q**uod si uiuere. Item pmo pponit fructum. Secundo auxillū ipsum psequēdi ibi. **P**er uestrā orationē. Tercio assignat materiam fructus ibi. **S**ed non in omni. Dicit ergo. **G**audete de his: et hoc ppter fructum puenientē ex eis in salutē eternā. **E**sa. 45. **S**aluatus est israel in dño salute eterna. Et hoc ideo. q̄a q̄n nos aliq̄ bona facim⁹ coopando salutē aliorū redundat in salutē nostrā. **S**i enim ut dicit **M**att. 18. **Q**ui scādalizauerit vnum ex his pusillis. quāta gloria dign⁹ est q̄ salutem multorū pcurat. **A**uxillū autē est triplex: scy ex pre aliorū mutua oratio. **U**nde dicit. **P**er uestrā orationē scy ex quibus spero adiuuari a deo. **I**ac. vltio. **O**rate p inuicem ut saluemini. **E**x parte dei de q̄ habemus spem salutis. **E**sa. 26. **A** facie tua dñe cōcepim⁹ et q̄n p̄turium⁹ et peperim⁹ sp̄m. **E**t ideo dicit. **E**t subministratōnē sp̄s lesu xp̄i. **R**o. 8. **S**p̄s adiuuat infirmitatē nostrā. **E**t loquitur similitudinariē. q̄n enim aliquis est debilis indiget releuāte ut sustentē et hoc est subministrare. **E**t nos debiles sumus ideo indigem⁹ subministratōne sp̄s. **I**o. 14. **E**t suggeret vobis omnia. **E**t scy q̄ si vobis subministrādo. **I**tem ex parte nostra est spes in deo. q̄ puer. 11. **Q**ui confidit in diuitijs corruet. **E**por tet h̄ q̄ spes nostra sit in deo. **P**s. **Q**ui confidit in domino sicut mons syon. **E**t ideo dicit. **S**ecm̄ expectatōnem et spem meam. **S**ed nonne spes est expectatō futūre beatitudinis? **D**icendū est q̄ spes est motus appetitus in bonum arduū. **E**t hoc q̄n quis sperat adipisci per se. sic spes est sine expectatione. quādo autē p alium tūc est spes cum expectatione. et sic nos expectam⁹ spem habentes aliquid consequi p alium. **P**s. **E**xpectās expectatōnem dñi. **R**o. 8. **S**pe salui facti sumus. **S**ed dicit scio et postea spero et expecto. **N**unq̄ certa est hec spes? **R**espondet ap̄stus dicens. **I**ta. q̄ in nullo confundar. 1. **M**achab. 2. **O**mnes qui sperant in illo non infirmantur. **R**o. 5. **S**p̄s autē non confundit. **E**ccl. 2. **N**ullus sperauit in domino et confusus est. **Q**ui? pmo rationē assignat. **S**ecundo exponit eam. **R**atio hec sumit ex hoc q̄ ipse totaliter ordinat ad seruitiū xp̄i. **Q**uasi dicat. **I**deo hec mihi puenient in salutem: q̄ totaliter sum ad seruitiū xp̄i. **E**t pmo ponit fiducia. **S**ecundo p̄seuerantiā. **T**ercio certitudinē intentionis. **D**icit ergo. **S**ed in omni fiducia. **Q**uasi dicat. **M**ulti psequūt me: sed ego cōfido in deum. **E**sa. 12. **F**iducialiter agam et nō timebo. **P**s. **F**iducialiter agam in eo. **S**icut semp id ē a p̄ncipio conuersionis. **A**ct. 9. **Q**uō in damasco fiducialiter egerit. **I**ta et nunc **J**ob. 27. **I**ustificatōnē meā quā cepi tenere non deseram. **T**ercio ostendit q̄ sit eius recta intentio. q̄ magnificabit. **E**t christus cum sit verus de⁹ non potest in seipso magnificari vel minorari: sed in nobis id est in cognitōne aliorum. tunc ergo quis magnificat christū q̄n eius cognitōnem dilatat. **E**ccl. 43. **Q**uis magnificabit eum sicuti est a p̄ncipio. **E**t hoc et verbo et facto quādo magnitudo diuini effectus ostendit magnitudinem eius. **E**t inter effectus mirabiles iustificatio ē. **D**ec q̄dū est in corde hominis latens non magnificat p eam xp̄s nisi quantū ad cor illius: non q̄rum ad alios: s̄z quicūq̄ prorumpit in exteriora p actus corporales apparentes: tunc magnificat. **E**t ideo ait. **I**n corpore meo. **I**n corpore nostro xp̄s dupliciter magnificat. **U**no modo in quantū corpus nostrū deputat⁹ ad obsequiū eius. **M**inisteria eius corporaliter exequendo. 1. **C**orin. 6. **G**lorificat et portat deum in corpore vestro. **A**lio modo corpus nostrum exponendo p xp̄o. 1. **C**orin. 13. **S**i tradidero corpus meum ita ut ardeam. **S**z prius modus sit

p vitam. **S**ecundus vero p mortem. **I**deo dicit. **S**ive p vitam q̄ viuendo operat. siue p mortem. **R**o. 14. **S**ive viuimus siue morimur dñi sumus. **Q**uod etiam intelligi potest de morte sp̄ali. **C**ol. 3. **M**ortificate mēbra v̄sa que sunt sup terram. **D**einde exponit quō mortificabitur p vitam et p mortē dicens. **M**ibi viuere. **A**ita enim importat motiōnē quandā. **N**am enim viuere dicitur que ex se mouent. **E**t inde est q̄ illud videt esse radicaliter vita hominis q̄d est p̄ncipiū motus in eo. **H**oc autē est illud cui affectus vntur sicut fini. q̄ ex hoc mouetur homo ad omnia. **U**nde aliqui dicunt illud ex quo mouet ad operandū vitam suā: vt venatores venationē. et amici amicū. **S**ic ergo xp̄us est vita nostra: quoniam totū p̄ncipiū vite nostre et operationis est xp̄s. **E**t ideo dicit ap̄stolus. **M**ibi viuere. **Q**z solus xp̄s mouebat cum. **E**t mori lucrum: hic ap̄stol⁹ p̄p̄te loquitur. **Q**uilibet enim sibi ad lucrum reputat q̄n vitam quā habet imperfectam potest perficere. **S**ic infirmus ad lucrum reputat sanam vitam. **V**ita nostra ch̄rit⁹ est. **C**ol. 3. **V**ita uestra abscōdita est cum xp̄o in deo. **S**ed hic est imperfecta. 2. **C**or. 5. **Q**uādiu sumus in corpore peregrinamur a dño. **E**t ideo q̄n morimur corpore p̄ficiat nobis vita nostra scy xp̄s cui tunc presentes sum⁹. **P**s. **C**um videret dilectis suis somnū. **2. 1. 4. E**go enim iam delibor et temp⁹ mee resolutionis instat. **D**einde cū dicit. **Q**uod si viuere. **E**t ponit dubitatōnē quandā circa q̄ facienda sunt. **E**t circa hoc duo facit. **P**rimo ponit dubitatōnē. **S**ecundo soluit eam ibi. **E**t hoc confidens. **I**te p̄ma in duas q̄ pmo ponit dubitatōnē. **S**ecundo pponit ratiōes ad vtrāq̄ partē ibi. **C**oartor autē. **D**icit ergo. **S**i viuere in carne hic mihi est fructus. **E**t verum est q̄ in corpore meo dum vivo magnificat xp̄s. **E**rgo viuere meum in carne id est vita mea in carne est huiusmodi fructus. **U**nde predicat effectum de causa id est si vita affert mihi hunc fructum vt xp̄s magnificet vita in carne est bona et fructuosa. **R**o. 6. **H**aberis fructū uestrū in sanctificatōne. **S**i h̄ ita est ignoro q̄d eligam vtrū mori vel viuere. **R**o. 8. **N**am q̄d oremus sicut oportet nescim⁹. **H**ab. 9. **C**ogitationes enim mortalitū timide et incerte puidētie nostre. **S**z quare dubitas? **Q**uia coartor. **P**rimo ponit rationem ad partē vnam. **S**ecundo ad aliam. **I**n hōie enim duplex est motus: nature scy et gratie. **N**ature ad non moriendū. 2. **C**orin. 5. **N**olum⁹ expoliari sed supuestiri. **I**o. vltimo. **E**t alius ducet te q̄ tu non vis. **E**t gr̄e quā suggerit charitas q̄ mouet ad dilectiōnē dei et p̄ximi. **H**ic affectus ad dilectiōnē dei mouet vt sis mus cum xp̄o. **E**t ideo dicit. **D**esideriū habens dissoluit non simpliciter: sed esse cum xp̄o. 2. **C**orin. 5. **N**udemus autē et bonam voluntatē habem⁹ magis p̄grinari a corpore et presentes esse ad dñm. **I**n quo nota salitas opinionis grecorum q̄ anime sanctorū post mortem non statim sunt cum xp̄o. **E**t hoc ideo opto: q̄ est multo melius esse cum xp̄o. **Q**uid enim mihi est in celo. **D**es fecit caro mea et cor meum scy ad habendū bonum. **P**s. **M**elior est dies vna in atrijs tuis sup milia. **D**ilectio autē p̄ximi mouet ad p̄fectū p̄ximi. **E**t ideo dicit. **P**ermanere autē. **I**d est necessaria est vita mea ppter vilitatem uestram. 2. **C**orin. 5. **S**ive mente excedimus deo. siue sobrijs sumus vobis. **N**el aliter. **C**oartor et c. id est ex duplici parte insurgit desiderium dissolui. **M**elior est. **S**ententia non mutat. **S**ed hoc non videt dubitabile et in peiorē partē declinare. **P**rimū enim desiderii excitat in nobis dilectio dei: **S**ecundū dilectio p̄ximi. **M**aius est desiderium p̄ximū. **R**espondeo. **D**icendū duplex est dilectio dei: scy dilectio concupiscentie qua vult frui deo et delectari in ipso. **E**t hoc est bonū bonis. **I**tem

in epistolam ad Philippenses II.

est dilectio amicitie: qz homo preponit honorem dei etiā huic delectationi qua fruit deo. Et hec est perfecta charitas. Unde Ro. 8. Regz morz neqz vita neqz angeli. 2c. Et subdit nono capi. Operabam ego anathema fieri p fratribus meis 2c. Et hoc vt ostendat se esse perfectioris charitatis quasi sit paratus ppter amorē dei 2z gloriā carere delectatione visionis dei. 2z ideo hoc elegit tanq̄ magis perfectum.

Lectio tertia.

Et hoc confidens scio qz manebo 2z permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum 2z gaudium fidei: vt gratulatio vestra abundet in christo iesu in me. p meum aduentum iteruz ad vos. Tantum digne euangelio christi conuersamini: vt siue cuz venero 2z videro vos siue absens audiaz de vobis. quia statis in vno spiritu vnanimēs collaborantes fidei euangelij 2z in nullo terreamini ab aduersarijs que est illis causa perditionis. vobis autē salutis. Et hoc a deo. Quia vobis donatus est p christo non solum vt in eum credatis: sed vt etiam p illo patiamini: idem certamen habentes quale 2z vidistis in me 2z nūc audistis de me

Postea dubitatione et rōnibus hinc inde: hic soluit dubitationē. Et pmo quasi eligens vnam partē p̄nūciat post futurū aduentum suū ad eos quantum ad se. Secūdo ostendit quid requirat ex parte eorū ibi. Tantū digne 2c. Item p̄ma in tres: qz pmo p̄mittit futurum aduentū. Secūdo ostendit fructū. Tertio illum fructū exponit. Dicit ergo. Alere in carne necessariū est ppter vos. et hoc qz mea vita est fructuosa vobis. ideo scio hoc se qz pmanebo: sed hoc quasi confidens de deo. puer. 18. In stus q̄ leo confidens absqz terrore erit 2c. Danebo 2z pmanebo id est vinam et diu vinā. Sed contra statim ē occisus a nerone. Respondeo. dicendū est qz epla est facta vel scripta pmo anno in carceratiōis qd fuit pmo anno neronis. Unde postea vixit septem annis. Om̄ibz vobis id est ad vtilitatē omnīū vestrū. 1. Corin. 10. Non querens quid mihi vtile est. sed qd multis vt salui fiant. Et hoc ad p̄fectum vestrū id est vt p meam exhortationem p̄ficiatis in fide 2z gaudeatis de mea vita quā audistis. s; magis gauderetis si essem presens Ro. 1. Desidero videre vos. 2c. Deinde exponit qd dixerat dicens. Et gratulatio vestra 2c. id est si detur vt iterum veniam ad vos: est vt gaudiū abundās sūm vobis Ep̄. 3. Si autē qui potens est om̄ia facere supabundanter q̄ petim⁹ aut intelligimus 2c. Et hoc in xpo iesu: qz hoc ipsum qz gaudebat de eo erat ppter xpm. P̄bilem. Fruar te in domino 2c. Deinde cum dicit. Tantum digne 2c. ostendit quid requirat ex parte eorū. Et circa hoc tria facit. quia pmo facit hoc. Secūdo manifestat vtilitatem inde consequentē. Tertio explicat. Dicit ergo qz tūc ex parte eorū requirit qz in euangelio christi digne conuersentur se qz fm qz doctrine tali congruit. 1. thessal. 2. Testificati sumus vt ambularetis digne deo qui vocauit vos in suum regnū 2z gloriā 2c. Col. 1. Ambuletis digne deo 2c. Et cum venero ad vos et videro vos aut absens audiam de vobis bona. Et hoc gaudiū est mihi. 3. Jo. 1. Datiorum horum non habeo gratiam qz vt audiaz filios meos

os in veritate ambulare 2c. Et nūc in specialī expetit ab eis: p̄mo vnitatem. Secūdo constantiam ibi. Et in nullo 2c. Et autē sanctis necessaria vnitās triplex. scilicet amoris. Unde dicit: Audiā de vobis qz se; statis in vno spiritu qd est per amozes Ep̄. 4. Solliciti seruare vnitatem spūs in vinculo pacis Et. 1. Corin. 6. Qui autē adheret domino vnus spūs est. Item concordie. Unde dicit. Vnanimēs id est vnam voluntatem et animū habentes Act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnū 2z anima vna 2c. ps. Qui inhabitare facit vnus moris in domo 2c. Item cooperationis. Unde dicit: Collaborantes 2c. vt se; vnus adiuuet aliuz. Sed hoc facit quod dicit. 1. Reg. 25. Cōgregat⁹ est israel vnuerfus et planxerunt eum se; samuelē puer. 18. Frater qui iuuat a fratre quasi ciuitas firma. Secūdo expetit constantiam ibi. Et in nullo 2c. Et pmo inducit ad fortitudinē. Secūdo ponit rationes. Dicit ergo. Et in nullo 2c. quia nihil possunt nisi quantum deus p̄mittit. Luc. 21. Capillus de capite vestro non peribit ps. Foliū eius non defluet 2c. Esa. 51. Quis tu vt timeas ab hōie mortali 2z a filio hominis qui quasi fenum ita arefcet. Ratio autē est triplex. Prima sumit a fructu tribulationis. Secūda ex dono duplici dei. Tertia ab actore. Dicit ergo. Nō terreamini: quia est vobis fructus: qz se; persecutio in illis se; p̄sentibus est causa perditionis. sed vobis est causa salutis Ma. 16. Qui voluerit aīam suam saluaz facere p̄det eam 2c. Jo. 12. Qui amat animā suam perdet eaz. Ies. 12. Perditio tua ex te israel tantūmō ex me auxiliū tuuz 2c. Et hoc a deo a quo pro munere donatum est vobis qz sustineatis tribulationes patienter. Et in eū credatis. Ep̄. 2. Gratia eius estis saluari. Et hoc quantum ad fidem quod est magnū et primū donum. Et etiā vt p illo patiamini qd est magnū donū vt curam xpi agatis q̄si athlete eius Act. 5. Ibant apli 2c. Sic ergo vtile est es honorificum: et ideo agatis fortiter. Tertio ex exemplo qz ita tractat eosde; sicut nos qui sumus p̄mitte fidelīz: Et ideo dicit. Idem certamē habentes quale vidistis in me se; apud vos qm nudus fui verberat⁹ philippis p̄ p̄bitonissam liberat⁹. Act. 16. Et nunc audistis de me qz sum in vinculis.

Capitulū secundū.

In qua ergo consolatio in christo: si quod solaciū charitatis: si qua societas spiritus. si qua viscera miserationis: implete gaudiū meum. vt idem sapiatis: eandē charitatem habētes. vnanimēs id ipsum sentientes. Nihil p contentione; neqz p inanem gloriā. sed in humilitate superiores sibi. inuicem arbitantes. non que sua sunt singuli considerantes: s; ea que aliorū.

Supra prebuit se in exemplū patientie et sanctitatis: hic ad idem adducit exempla aliorū. Et pmo ponit exemplum christi. Secūdo exempla suoz discipuloz quos ad eorū confirmationē mittere p̄mittit ibi. Spero autē in dño 2c. Circa primū tria facit. qz pmo p̄mittit exhortationem. Secūdo inducit exemplū ibi. Hoc em̄ sentite 2c. Tertio concludit p̄positum ex exemplo christi ibi. Itaqz charissimi mei 2c. Circa primū pmo ē cōsideratū crimē qz eos inducit. Secūdo ad quid inducit ibi. Implete gaudiū 2c. Ut autē circa p̄mū qd duplici medio. P̄mo ex deuotione ad ipsum xpm. Sed ex charitate. primū. Tertio ex sp̄ali societate. Quarto ex miseratione. Dicit

in epistolam ad Philippenses II.

modo sic quia non rapinam ꝛc. quia hoc esset rapina si re-
feratur ad hūanitatē. s; nō loquit̃ de hoc. s; si dicat̃ de
hūanitate hoc ē hereticū. q; **Ro. 5.** Equale deo se faciēs
ergo arbitrabat̃ se equalem deo. Repugnat̃ etiaz ratio-
ni: q; natura dei non est receptibilis in materiā. **Q** autē
aliq; existens in natura aliqua magis vel min⁹ p̃cipiet
eam est ex materiā. sed ibi non est. ergo dicendum est q;
arbitratus est non esse rapinam s; se esse equalem deo.
q; est in forma dei: ꝛ cognoscit bene naturā suā: et quia
cognoscit hoc **Ro. 5.** Equalem se deo facit: sed hoc non
fuit rapina. sicut quādo diabolus ꝛ homo volebat̃ ei eiq;
ri **Eccl. 14.** Ero similis altissimo ꝛc. **Et Heb. 3.** Eritis si-
cut ovis ꝛc. **Et q; hoc fuit rapina.** ideo p̃ hac xp̃s venit sa-
tisfacere. p̃s. **Que non rapui tunc exolebā ꝛc.** **U**nde
de cum dicit̃. Sed semetipsum ꝛc. humilitatē xp̃i cōmē-
dat. **Primo** p̃m ad mysteriū incarnationis. **Secundo**
p̃m ad mysteriū passionis ibi. Humiliavit se ꝛc. **C**irca
p̃m p̃mō ponit humilitatē. **Secundo** eius modū r̃for-
mam. **Dicit** ergo. Sed semetipsum ꝛc. **Sed** q; erat ples-
nus diuinitate. nūq; ergo euacuauit se diuinitate? **Nō.**
quia qd̃ erat p̃mansit: ꝛ quod non erat assumpsit. **Sed**
hoc est intelligendū fm̃ assumptionē eius qd̃ nō habuit.
sed non fm̃ assumptionē eius qd̃ habuit. **Sicut** em̃ des-
cendit de celo non q; desineret esse in celo. sed q; ince-
pit esse nouo mō in terris: sic etiam se exinanuit: nō de-
ponendo naturam diuinā: sed assumendo naturā huma-
nam. **P**ulchre autē dicit̃ exinanuit. **Inane** em̃ opponi-
tur pleno. **Natura** autē diuina satis plena est. q; ibi est
omnis bonitatis perfectio. **Exo. 33.** **D**itendam tibi omne
bonum. **Natura** autē humana et aia non sunt plena: sed
in potētia ad pleuitudinē: q; est facta quasi tabula rasa.
Est ergo natura humana inanis. **Dicit** ergo. **Ex**inan-
uit. q; naturam humanā assumpsit. **Angit** ergo primo
nature humane assumptionē dicens: **Formā** serui acci-
piens. **Homo** em̃ ex sua creatione est seruus dei. et natu-
ra humana est forma serui. p̃s. **Scitote** quoniā vñs ipse
est deus ꝛc. **Eccl. 42.** **E**cce seruus meus ꝛc. p̃s. **Tu** dñe
susceptor meus es ꝛc. **Cur** dicit̃ conuenienti⁹ formā ser-
ui q; seruum? **Quia** seruus est nomen ipsofatis vel sup-
positi quod non est assumptū: sed natura. qd̃ enim susci-
pitur distinguit̃ a suscipiente. **Nō** ergo filius dei assump-
sit hominē: q; daret̃ intelligi q; homo esset aliud a filio
dei: cum tñ filius dei factus sit homo. **Accepit** ergo natu-
ram in persona sua vt esset idem in persona filius dei ꝛ fi-
lius hominis. **Secundo** tangit nature conformitatē di-
cens. **In** similitudinē hoim factus s; fm̃ speciez. **Heb. 2.**
Debit p; omnia fratribus assimilari. ꝛc. **Et** si dicas q; in
dño iesu xp̃o non conuenit speciem accipere. verum est q;
resulter̃ ex diuinitate ꝛ humanitate. q̃si diuinitas ꝛ hu-
manitas conuenissent in vnā naturam cōmunē. **Unde**
sequeret̃ q; diuina natura (vt ita loquit̃) mutaret̃. **T**er-
tio nature humane condiciones ponit dicens: **Et** habi-
tu inuentus vt homo: q; defectus omnes ꝛ p̃prietates cō-
tinentes speciem p̃ter peccatū suscepit. **Et** ideo habitu
inuentus vt homo s; in exteriori cōuersatione. q; efurijt
vt homo. fatigat⁹ fuit: ꝛ huiusmodi. **Heb. 4.** **T**emptariū
p; omnia p; similitudine absq; peccato. **Baruch. 3.** **P**ost
hec in terris visus est: ꝛ cum hominib⁹ cōuersatus est.
Et sic habitum possum⁹ referre ad exteriores habitu-
dines. **Uel** habitu q; ipsam humanitatē accepit q̃si ha-
bitum. **Est** autē habitus quadruplex. **Unus** mutat ha-
bitū ꝛ ipse non mutat. vt stultus p; sapientiā. **Al⁹** my-
tatur ꝛ mutat vt cibus. **Alius** qui nec mutat nec mutat̃:
vt anulus adueniēs digito. **Alius** q; mutat̃ et nō mutat
vt vestimentus. **Et** p; hanc similitudinē natura humana in
christo dicit̃ habitus. q; sic aduenit diuine plone q; non

mutauit ipsam. sed mutata est in melius: q; impleta est
gratia ꝛ veritate. **Ro. 1.** **V**idimus gloriam eius: gloriā
quasi vnigeniti a patre plenum gratie ꝛ veritatis ꝛc. **D**i-
cit ergo. **In** similitudine hominū factus. ita tamen q; nō
mutat̃: q; habitu inuent⁹ est vt homo. **S; aduertendū**
est q; ex hoc verbo habitu ꝛc. aliqui errauerunt. **U**nde
tangitur triplex opinio. **6.** **d**istin. **3.** **s**ententiā. **P**rima
est q; humanitas xp̃i aduenit ei accidentaliter. quod est
falsum: q; suppositum diuine nature factū est suppositus
humane nature. ꝛ ideo accidentaliter non aduenit ei: ꝛ
sed substantialiter. non q; diuinitas naturaliter sed sub-
stantialiter p̃dicet̃ de ipso. **Et** p; hoc etiam excluditur
error fortis qui dixit q; xp̃s esset purus homo: nō de vir-
gine. q; dicit̃ cum in forma dei esset. **Ergo** prius in for-
ma dei erat q; acciperet formā serui ex qua est minor pas-
tre: q; nō rapinā ꝛc. **U**incit ergo q; p; formā serui meruit
Itē excludit error arrii q; dixit q; esset minor p̃re: q; non
rapinā ꝛc. **Itē** Nestorij. qui dixit q; vñio esset intelligen-
da fm̃ inhabitationē in xp̃u. s; de⁹ inhabitauit hoies ꝛ ali⁹
ē fil⁹ hois. ꝛ alius filius dei. **S; rabanus** dicit q; aplus
incarnationē nominat exinanitionē. **Constat** autē q; pas-
ter inhabitat ꝛ sp̃s sanctus. ergo ꝛ ipsi sunt exinaniti qd̃
est falsum. **Itē** dicit semetipsum exinanuit. ergo idēz
est qui exinanitus est ꝛ exinanitēs. **Sed** huiusmodi est fi-
lius dei. q; ipse semetipsum exinanuit. ergo est vñio in
persona. **Itē** Ambrosius qui dixit q; ex duabus natu-
ris resultat etiam vna natura. **Argo** non accepit formā
serui: sed quandā altam. quod est contra hoc. **Itē** valē-
tini qui dixit q; attulit corpus de celo. **Itē** apollinaris q;
dixit q; non habuit animā. **Sic** em̃ non esset in similitu-
dinē hominū factus. **U**nde cum dicit̃. **H**umiliavit
semetipsum ꝛc. cōmendat humilitatem xp̃i quo ad my-
sterium passionis eius. **Et** p̃mō ostendit humilitatē xp̃i.
Secundo modū ibi. **Factus** obediēs ꝛc. **Est** ergo homo
sed valde magnus q; idem est deus ꝛ homo. ꝛ tamē hu-
miliavit se **Eccl. 3.** **Q**uanto magn⁹ es humilia te in omni-
bus **Matth. 11.** **D**ilcite a me quia mitis sum ꝛ humilis
corde ꝛc. **U**odus humiliationis est signum humilita-
tis et obedientie. q; p̃p̃riū sup̃boris ē sequi p̃p̃riam vos-
luntatem. q; superbus querit altitudinē. **Ad** rem autēz
altam pertinet q; non regulet̃ alio. sed ipsa alia regulet̃.
Et ideo obedientia contrariat̃ superbie. **U**nde volens
ostendere p̃fectionem humilitatis et passionis xp̃i dicit̃:
q; factus est obediēs. q; si fuisset passus non ex oberdi-
tia: non fuisset ita cōmendabilis. q; obedientia dat meri-
tum passionib⁹ nostris. **Sed** quomō factus est obediēs?
Non voluntate diuina: quia ipse est regula. sed volunta-
te humana que regulata est in omnibus fm̃ voluntatem
paternam. **Matth. 26.** **T**erūtamen non sicut ego volo:
sed sicut tu. **Et** conueniēter introducit in passione obedi-
entiam. q; p̃ma p̃uaricatio est facta p; inobedientiam.
Ro. 5. **S**icut em̃ p; inobedientiam vnus hominis pec-
catores constituti sunt multi: ita et per obedientiā vnus
hominis iusti constitunt̃ multi ꝛc. **puer. 21.** **S**ir obedi-
ens loquet̃ victorias. **Sed** q; magna ꝛ cōmendabilis sit
obedientia patet. q; tunc est obedientia magna quando
sequit̃ imperium alterius contra motū p̃p̃riū. **U**odus
autē voluntatis humane ad duo tendit. ad vitam et ad ho-
nozem. sed xp̃us non recusauit mortem. **1. Pe. 3.** **C**hri-
stus semel p; peccatis nostris mortuus est ꝛc. **Itē** non
fugit ignominiam. **U**nde dicit̃. **M**ortem autem crucis
q; ē ignominiosissima. **Sap. 2.** **M**orte turpissima eodē
nemus eum. ꝛc. **Sic** ergo nec refugit mortem nec genus
mortis.

Lectio tertia

in epistolam ad Philipenses II.

ibi. *Est*ram salutē operamini. *Math. 10. 2. 24.* Qui perseverauerit vsq; in finem: hic saluus erit. *Deinde cum dicit. Deus est enim &c.* Confirmat fiducia & excludit quattuor fallas estimatiōes. *Quam* hominū credētū q; homo per liberū arbitriū possit saluari absq; diuino auxilio. *Contra* hoc dicit. *Deus &c. Job. 14.* Pater in me manens ipse facit opera &c. *1. 15.* Sine me nihil potestis facere. *Alij* omnino negāt liberū arbitriū. dicentes q; homo necessitatur a fato vel a prouidentia diuina. *Et* hoc excludit cum dicit. *In* vobis. quia interior per instinctum mouet voluntatem ad bene operandum. *Et* sic. *26.* Omnia enim opera nostra operatus es in nobis. *Tercia* pelagianorū sicut & primi dicentū electiones in nobis sed prosecutiones operum in deo: quia velle est a nobis sed perficere est a deo. *Et* hoc excludit dicens. *Et* velle & perficere. *Roman. 9.* Non est volentis. sed velle sine auxilio dei. nec currentis scilicet currere. sed miserentis est dei. *Quarta* q; deus facit omne bonum in nobis et hoc per merita nostra. *Hoc* excludit cum dicit. *Pro* bona voluntate. scilicet sua non pro meritis nostris: quia ante gratiam dei nihil boni meriti est in nobis. *ps.* Benigne fac domine in bona voluntate tua &c.

Lectio quarta.

Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitationibus: vt sitis sine querela & simplices filij dei sine reprehensione in medio nationis praeue & peruersae: inter quos lucetis sicut luminaria in mundo: verbum vite continētes ad gloriā meam in die xpi. qz nō inuacuū cucurri: neq; inuacuū laboraui. Sed & si emulor supra sacrificiū & obsequiū fidei vfe gaudeo & pgratuloz oibus vobis. Idipm autē & vos gaudete & cōgratulamini mihi. Spero autē in dño iesu tymotheū me cito mittere ad vos: vt ego bono animo sim cognitis que circa vos sunt. Meminem enim habeo tam vnamimē qui sincera affectio ne pro vobis sollicitus sit. Des enim que sua sunt querūt: non que iesu xpi. Experimentū autē eius cognoscite: qm̄ sicut patri: filiū meū seruiuit in euangelio. Hūc igit spero me mittere ad vos. mox vt videro q̄ circa me sunt. Cōfido autē in dño. qm̄ & ipse veniam ad vos cito. Necessariū autē existimaui epaphroditū fratrem & cooperatorem & cōmilitonē meū: vestrū autē apostolū: & ministrū necessitatis mee mittere ad vos. qm̄ quidez oēs vos desiderabat: & mestus erat propterea q; audieratis illū infirmatū. Naz & infirmatus est vsq; ad mortē sed deus misertus est eius. Non solū autē eius verū etiā & me. ne tristitiā super tristitiā haberē. Festinantius ergo misi illū: vt viso illo iterum gaudeatis. & ego sine tristitia sim. Excipite itaq; illuz cū omni gaudio in dño et eiusmodi

cum honore habetote: quoniā ppter opus xpi vsq; ad mortē accessit. tradens animā suā: vt impleret id quod ex vobis deerat erga meum obsequiū.

Supra aplos induxit ad faciendū opa salutis: hic docet eos modū faciendi. *Et* primo docet ipm̄ modū. *Secūdo* assignat rationē eius ibi. *Et* sitis &c. *Docet* autē duplicem modum faciendi: vt scilicet sine murmure & sine dubitatione. *Opera* enim virtutum sunt difficilima. & nō his habet locū murmuratio. *1. corinth. 10.* Neq; murmuraueritis sicut quidā eorū murmurauerūt et perierūt ab exterminatore. *Et* ne dubitetis an fiant. *Jaco. 1.* Quis enim hestit? similis est fluctui maris qui a vento mouet & circumfert &c. *Ponit* autē huius rationē. & primo ex parte eorū. *Secūdo* ex parte apli ibi. *Ad* gloriā &c. *Circa* primū ponit triplex ratio. *Prima* in cōparatiōe ad fideles cū dicit. *Et* sitis sine querela. *Luca. 1.* Incedētes in oibus mādatis & iustificatiōibus dñi sine querela &c. *Sine* peccato autē nullus esse potest sed bene sine querela. *Unde* ad hoc monet. *Secūdo* in cōparatiōe ad deos ibi. *Simplices* &c. *Filius* enim est similis patri. *Deus* autē simplex est. vnde simplices simus sicut filij dei. qd est qm̄ intentio est ad vñ. *Jaco. 1.* Vir duplex animo inconflans est in oibus vijs suis &c. *Math. 10.* Estote prudentes sicut serpētes & simplices sicut colūbe. *Tercio* in cōparatiōe ad infideles ibi. *Sine* reprehensione &c. *vt* bñ se habeat ad infideles: vt se sint sine offēsiōe in medio nationis praeue quantum ad mala opera. & peruersae quantum ad infidelitatē. *Et* hoc est qm̄ nō potest infamari ab eis. *1. tymoth. 5.* Nullā occasionē date aduersario maledicere gratia &c. *Et* huius ratio ponit. *ibi.* Inter quos &c. *Quia* qualiter cūq; mundus variet luminaria celi clara manēt. *Math. 5.* Vos estis lux mundi &c. *Lucens* non quantum ad essentiā qz sic tantū deus lux est. *Jo. 1.* *Et* vita erat lux hominū &c. *At* vero sancti nō sic. *Jo. 1.* *Non* erat ille lux &c. *Sed* sunt lux in quantum habēt aliquid lucis illius qui erat lux hominū. scz verbi dei irradiantis nobis. *Et* ideo dicit verbum vite cōtinentes. scz verbum xpi. *Jo. 6.* *Quē* ad quē ibimus? verba vite eterne habes &c. *ps.* *Lucerna* pedibus meis verbum tuū &c. *Deinde* ponit rationē ex parte apli ibi. *Ad* gloriā meā. *Secūdo* manifestat rationē qz subditi debēt bene agere etiam vt cedat in gloriā prelatoz. *Coruz* enim est gloria qm̄ subditi sunt bñ instructi. *Prover. 10.* *Filius* sapiēs letificat patrem &c. *1. thes. 2.* *Vos* enim estis gloria nostra &c. *Et* hoc in die xpi. qm̄ se ad ducet secū fideles. *Et* hoc ppter duo est ad gloriā. scz ppter laborē in p̄dicatiōe. ppter passionē mortis quā sustinuit. *Et* id dicit. *Qz* nō inuacuū cucurri nec inuacuū laboraui. *Cursuz* dicit p̄dicatiōem ppter agilitatē. qz a ierlm vsq; ad hispaniā tres labores ppter cōtradictiōes & penas quas pertulit. & hoc nō in uanū. immo in multū fructū. *1. cor. 15.* *Gratia* eius in me vacua nō fuit. *Item* ppter passionē ibi. *Sed* & si immolor. *Conuertēs* enim aliquos quasi de illis quos cōuertit offert sacrificiū deo. *Sed* quādoq; offerentes a tyrannis occisi sunt supra sacrificiū sicut habet *Luca. 13.* *Et* ideo dicit. *Offero* deo sacrificiū de vobis. sed si contingat q; & ego supra hoc imoler. id est occasione sacrificij cōuersionis vestre occidar gaudeo ppter me. *Jaco. 1.* *Omne* gaudiū existimate fratres mei cum in temptatiōnes varias incideritis &c. *Et* congratulor vobis q; habetis fidem etiā cum periculo persone mee cui et in hoc congratulamini. *Et* ideo dicit. *Idipm* gaudete & cōgratulamini mihi. *Roma. 12.* *Gaudere* cum gaudentibus. *Deinde* cū dicit. *Spero* autē &c. pponit in exemplū dī

Explanatio sancti Thome

scipulos suos. et p̄rio t̄ymotheū. Sc̄do epaphroditū ibi. **R**ecessariū autē ꝛc. Circa primū primo premitit missio nē t̄ymothei. Sc̄do cōmendat eū ibi. **R**eminē ꝛc. **T**ertio innuit tempus missionis ibi. **H**unc igit ꝛc. **D**icit ergo. **S**pero ꝛc. **N**otandū est q̄ apl̄us sic habuit fiducias in deo q̄ etiā minima attribuebat deo. 2. cor. 3. **N**ō q̄ sufficiens simus cogitare aliqd̄ a nobis quasi ex nobis. sed sufficiētia nostra ex deo est. **L**ittera est plana. **D**e inde cōmendat eū ꝛ primo ex charitate ad eos. Sc̄do ex deuotioe ad apl̄m ibi. **E**xperimentū ꝛc. **E**t sic facit bonū mediator. q̄ illos diligit hūc venerat. **I**ter primo ponit cōmendationē. Sc̄do exponit. ibi. **O**mnēs em̄ que ꝛc. **D**icit ergo. **D**itto ꝛc. **Q**uia neminē ꝛc. sc̄z in profectū v̄m. ps. **Q**ui inhabitare facit vni⁹ mois in domo **Q**ui sollicitus sit. **R**o. 12. **Q**ui preest in sollicitudine. **S**imera affectioe. q̄ solū p̄pter deū. 2. cor. 1. **E**x sinceritas te sicut ex deo corā deo in x̄po loquimur. **R**atio autē quare. **R**eminē ꝛc. q̄ oēs que ꝛc. i. nō que ad salutē primo rū ꝛ ad honorē dei querūt. sed que ad lucrū ꝛ gloriā querūt ꝛ que sua sunt. **S**ed nūquid lucas ꝛ epaphrodit⁹ et alij qui erāt cū ap̄lo querebāt que sua sunt? **R**espōdeo. **D**icendū est q̄ in societate apl̄i plures erāt qui hoc querebāt qui ꝛ deseruerūt eū. 2. t̄ymoth. 4. **D**emas em̄ me dereliquit diligēs seculū ꝛ abiit thesalonicā. crescēs in galatiā. tytus in dalmaciā. lucas est mecum solus. **S**ed cōsuetudo est q̄ aliqui scriptura loquit̄ de nōnullis sicut de oibus. **I**ere. 6. **A** minori quippe vsq̄ ad maiorē oēs auaricie student. ꝛ a p̄pheta vsq̄ ad sacerdotē cūcti faciūt dolū ꝛc. **E**t ideo est distributio accommodata. **E**t quō se habet ad me q̄ per experimentū ꝛ. **Q**uasi esset sp̄ca lis filius. 1. cor. 4. **I**deo misi ad vos t̄ymotheū qui est filius meus charissimus ꝛ fidelis in d̄no ꝛc. **H**unc ergo sic sollicitū pro vobis sic mihi carū spero ꝛc. **S**ed quare nō statim? **R** sciendū q̄ aliter est de x̄po ꝛ de alijs sanctis. **I**n x̄po em̄ est plenitudo gratiarū. vnde habuit semper noticiā oīm. nō sic alij sancti. **U**nde apl̄us p̄uidebat aliqua de futuris circa se: aliq̄ ignorabat. **E**t sic non reuelatū erat sibi an deberet liberari de vinculis. ꝛ ideo dicit. **M**ox ꝛc. q̄ si deē facultas personaliter veniā. **E**t ideo cōfido ꝛc. **S**ed liberat⁹ a vinculis nō fuit ps. **Q**uā tu illuminas lucernā meā d̄ne: deus meus illumina tenebras meas. **S**emp̄ em̄ aliquid tenebrosus est in sanctis. **D**einde cū dicit. **R**ecessariū ꝛc. p̄ponit in exemplum aliū suūz discipulū. sc̄z epaphroditū. **E**t primo describit ip̄m. Sc̄do ostendit quō suscipiā. ibi. **E**xcipite ꝛc. **C**irca primū duo facit. q̄ primo cōmendat eū. Sc̄do ostendit causam missionis ibi. **Q**uonia quidē ꝛc. **T**ercio eaz exponit ibi. **R**az ꝛ infirmatus est ꝛc. **D**icit ergo. **R**ecessariū ꝛc. **R**ominat autē eum frat̄e. p̄pter fidē. **M**at. 23. **O**mnēs vos fratres estis ꝛc. **C**ooperatorē sc̄z in labore predicatoris. **P**rouer. 18. **F**rater qui iuuat a fratre quā si ciuitas fortis ꝛc. **E**t cōmilitonē ꝛc. q̄ simul passi tribulationē. 2. t̄ymoth. 2. **L**abora sicut bonus miles x̄pi letis ꝛc. **A**postolū. i. doctorē. **H**ic fuit ep̄us philippensū ꝛ missus ab eis vt seruiret ap̄lo. ꝛ ideo dicit. **M**inistrūz necessitatis mee. **I**nfra. 4. **R**epletus sum acceptis ab epaphrodito quē misisti in odore suauitatis hostiā acceptā placentē deo ꝛc. **S**ed quare? ad satisfaciendū desiderio quo desiderio sperabat videre vos. **R**o. 1. **D**esidero em̄ vos ꝛc. **I**tem ad subueniendū sue tristitie: q̄ tristis erat de vestra tristitia qui audiuitis eū infirmari. **E**t exponit cām que est infirmitas sua vsq̄ ad mortē fm̄ lucidū medicorū. nō autē fm̄ p̄uidentiā diuinā. sed ad honorē dei. **I**ob. 11. **I**nfirmitas hec nō est ad mortē: sed ꝛ gloria dei ꝛc. sed deus misertus est eius. ps. **M**iserere mei deus qm̄ in firmus sum ꝛc. **E**t nō solū ꝛc. q̄ tristitiā temporalē ꝛ naturalē habui de afflictioibus suis sicut ꝛ

x̄ps. **C**onsequēter cōcludit missionē ꝛ patet littera. et ostendit quō recipiā. ꝛ sc̄do huius cās. **R**ecipiedus est honorifice in d̄no cuius est minister. **S**al. 4. **S**icut angelū dei excepistis me sicut x̄pm̄ iesū. i. thymo. 5. **Q**ui bene presunt p̄bi duplici honore digni habeant maxie qui laborāt in verbo ꝛ doctrina ꝛc. **E**t hoc p̄pter ꝛc. i. p̄pter deū ꝛ salutē fidelīū vsq̄ ad mortē **I**ob. 15. **M**aiore charitatē nemo habet vt aīam suā ponat quis ꝛ amicis suis ꝛc. **T**radēs. **R**o. 10. **B**onus pastor animā suā ponit ꝛ ouibus suis ꝛc. **E**t hoc vt implet quod vos personaliter non potuistis circa meū obsequiū.

Capitulum tertium.

O Ecce fratres mei gaude in domino. eadē vobis scriber e mihi quide non pigrum vobis autem necessariū. Videte canes: videte malos operarios. videte concisionem. **N**os enim sumus circumcisio qui spiritu seruiumus deo ꝛ gloriāmur in x̄po iesu ꝛ non in carne fiduciam habentes: quāq̄ ꝛ ego habeo cōfidentiam in carne. **S**i quis alius videtur confidere in carne ego magis circumcisus octauo die ex genere israel: de tribu beniamin. hebreus et hebreis. sc̄dm̄ legē pharisæus. sc̄dm̄ emulationem persequēs ecclesiam dei sc̄dm̄ iusticiam que in lege est conuersatus sine querela. **S**ed que mihi fuerūt lucra: hec arbitratus sum propter x̄pm̄ detrimenta. **V**erumtamen existimo omnia detrimentū esse propter eminentem scientiam iesu x̄pi domini mei propter que omnia detrimentum feci ꝛ arbitror vt stercoꝛa vt x̄pm̄ lucrificā ꝛ vt ꝛ inueniar in illo.

Proposuit exempla que sequi deberēt: hic ostendit quō rū exempla debēt vitare. **E**t circa hoc tria facit. q̄ primo premitit quos vitare debēt. Sc̄do exemplū vitandi per p̄uersionē sanctorū ibi. **N**os em̄ ꝛc. **T**ercio inducit ad vitandū eos quos illi reputabāt imitabiles ibi. **I**mitatores mei ꝛc. **I**ter prima pars diuidit̄ in tres particulas. q̄ primo premitit fines huius doctrine. Sc̄do scribendi necessitatē ibi. **E**adem vobis ꝛc. **T**ercio necessitatis rationē ibi. **V**idete ꝛc. **I**ntentio amonitiōis est remouere fideles gētes a legalib⁹ ad que quidaz eos inducebāt. **E**t ideo dicit. **O** fratres. sc̄z per fidē. de cetero. i. post q̄ vos monui vt. s̄. **G**aude in d̄no t̄m̄ non in legalib⁹ obseruatijs. **A**bac. 3. **E**go aut in d̄no gaudeo ꝛ exultabo in deo iesu meo ꝛc. **E**t hoc q̄ eadē que dixi in p̄ntia non est mihi pigrū vobis scribere in absentia. **V**erba em̄ de facili transeūt sed scripta manēt. **E**cc. 38. **S**apientia scribe in t̄pe vacuitat̄ ꝛc. **I**ude. 1. **D**em sollicitudinē faciēs scribēdi vobis de cōi vestra salute neesse habui scribere vobis ꝛc. **R**o. 15. **A**udaciū scripsi vobis fr̄es ex p̄te tan q̄ in memoriā vos reducēs ꝛc. **E**t cā h⁹ necessitatis est q̄ in h̄at seductores ꝛ ideo oportet instāriū veritatē scribere. **U**n̄ dicit. **V**idete. i. obfuate ꝛc. **E**t tria de his dicit. sc̄z seuciā cordis irrationabilē. **U**n̄ dicit. **C**anes. **S**lo. **N**atura canis est vt statim ex ira latret: nō ex ratione sed ex cōsuetudine. **S**ic ꝛ illi. **E**sa. 56. **C**anes impudentissimi nescierūt saturitatē. **I**psi pastores nescierunt intelligentiā ꝛc. **P**oc. vlti. **F**oris canes ꝛc. Sc̄do pet̄s

in epistolam ad Philippenses III.

uerse doctrine seminatioe ibi. **M**alos operarios. qz in fideliter in vinea dñi laborant: nec bonaz semen in agro mittit. **Mat. 13.** Inimicus homo hoc fecit &c. 2. **thy. 2.** **C**ura respici p̄babilē exhibere deo &c. **T**ercio dissensionis ibi. **C**oncisionē. Et hoc verbo vitē in eoz sugillationē. **P**redicant enim circūcisionē que nō potest stare cū gratia xpi. **Gal. 5.** Si circūcidimini xps nihil vobis p̄derit. **A**nde alludens vocabulo dicit. **C**oncisionē quasi nō circūcisionē sed concisionē habeant. **¶** Deinde cū dicit. **M**os autē &c. ostendit quomō vīuēt a sanctis. **¶** Et primo quomō ab oibus. **S**ecūdo quō ab ipso ibi. **Q**ua p̄pter &c. **D**icit ergo. **E**go dico q̄ illi sunt cōciso sed nos vera circūcisio. **¶** Qui spiritu &c. **S**it autē duplex circūcisio scz corporalis & sp̄nalis. **R**o. 2. **N**on enim qui in manifesto iudeus est: neqz que in manifesto in carne est circūcisio. sed qui in abscondito iudeus est. et circūcisio cordis in spiritu non littera &c. **C**ircūcisio enim carnis est que est de sup̄fluo carnis. sed circūcisio spiritus per quā spiritus sanctus abscindit sup̄fluas interiores concupiscentias. **¶** Et ideo dicit. **M**os sumus &c. i. qui interiori circūcidit nos deo. **R**o. 2. **T**estis enim est mihi deus cui serui in sp̄i meo in euāgelio filij eius &c. 1. **c**or. 1. 4. **¶** Psallā spiritu psallā & mente. orabo spiritu orabo & mēte &c. **D**ata est autē circūcisio vt ostendit **R**om. 4. **E**t signū fidei abrae ostenderet. vt scz eius fides ostenderet vera que fuit fides de futuro semine. **S**il. 3. **A**brae dicte sunt p̄missioes &c. **E**t ergo circūcisio signū fidei abrae de xpo. **I**lle ergo circūcidit qui interiori per spiritū sanctū renouat in xpo qui est veritas circūcisionis. **C**ol. 2. **C**ircūcisio estis circūcisione nō manufacta in expoliatioe corpis carnis. sed in circūcisione xpi &c. **E**t non habetis fiduciā in carne. id est in carnali circūcisione qz dicit **Jo. 6.** **S**piritus est qui vivificat caro autē nō p̄deat quicqz. **S**umit autē caro aliquā in nobis p̄ carnali concupiscentia. quōz p̄o carnis cura. quōz p̄o carnis abstinētia. & vtrūqz debemus circūcidere nec in eis gloriari. **¶** Deinde cū dicit. **Q**uā ego &c. ponit exemplū propriū. & primo premitte emittentia suā quā habebat in statu legali. **S**ecūdo ostendit quomō eam cōtempnit ibi. **S**ed que &c. **P**rimū p̄ponit primo in generali. **S**ecūdo explicat per partes ibi. **C**ircūcisio &c. **C**irca primū duo facit. qz primo ostendit fiduciā quā habuit in legalibus dieb: **N**on debemus habere fiduciā in legalibus quāqz habet. id est posse habere si vellē quia in quo quis audeat inspicere dico: audeo & ego &c. vt dicit. 2. **c**orinth. 11. **E**t hoc etiā excellētius quia ego magis. 2. **c**or. 11. **E**t minus sapiēs dico plus ego &c. **E**t hoc totū facit vt efficacius destruat obseruationes legales. **M**ulti enim contempnit que nesciūt. & hoc nō valet. **S**ed tūc qñ aliqz habet & contempnit & nō gloriatur in eis. **S**ic si ap̄lo nō habuisset locū in statu legalis poterat dici q̄ ideo ad statū euāgelij venit. **¶** Et ideo ostendit per hoc eminentiā suā in statu illo. **¶** Et primo quantū ad genus. **S**ecūdo quantū ad p̄uersionē ibi. **S**ecūdo legē &c. **¶** Quantū ad primū tripliciter. quantū ad generis sacramentū. quia circūcisio octaua die. **Señ. 17.** **¶** Et sit signū federis inter me & vos &c. **¶** Et dicit octaua die. quia hec erat differētia inter p̄selitos & eos qui erāt de genere abrae qz illi nō octaua die sed iam adulti qñ p̄uertebatur. sed isti s̄m legem octauo die. **Señ. 17.** **I**nfans octo diebus circūcidit ex vobis &c. **S**ic ergo nō vt p̄selitus sed vt vere israelita fuit. **S**ecūdo quantū ad ip̄m genus. & primo quantū ad gentē cum dicit. **E**t genere israel. **E**t abraā enim due gentes descenderūt. **¶** Una per ysaac. et alia per ysmael. **¶** De primo due. **¶** Una per esau. & alia per iacob. **S**ed alie due scz esau & ysmael nō sunt cōsecrate hereditate: sed solus iacob qui & israel. **I**deo dicit **E**t

genere israel. 2. **c**orinth. 11. **I**sraelite sunt & ego. **I**tem quantū ad tribū qz in tribu israel erant quidā de ancillis scz de bala & zelfa. quidā de liberis. scz lya & rachel. **¶** Et inter istos quidā semper erāt in cultu dei. scz leui. iuda. & beniamin. **¶** Alte tempe ieroboā conuerse sunt ad ydozola. **¶** Et ideo tribus beniamin priuilegiata erat: qz in fide & dilectioe vxoris & in ea templū. **¶** Deutro. 33. **B**eniamin amatissimus dñi habitabit cōfidenter in eo. quasi in thalamo tota die morabit & inter humeros illius requiesces &c. **Señ. 49.** **B**eniamin lupus rapax mane comedit p̄cedam & vespere diuidet spolia. **¶** Quo figurabat paulus q̄ fuit quōz cōtra ecclesiā. **¶** Tercio quantū ad nomen & linguā cum dicit. **H**ebrens. **¶** Aliqui dicūt q̄ hebreus dicit ab abraā. & hoc dicit **B**ugl. sed postea retractat. **S**ed dicit ab heber. de quo **Señ. 11.** **¶** Q̄ autē non ab abraā patet qz etiā abraā dicit hebreus **Señ. 14.** **¶** Nūciavit abrae hebreo. **¶** Dicit glo. super **Señ. 11.** q̄ tpe heber diuisum est labiū gentiū oim. & illa lingua remāsit in familia heber & in cultu vnus dei. et inter oēs hebreos. natus est etiā ex parētibz hebreis & ideo dicit. **E**t hebreis. **¶** Deinde ostendit suā eminentiā quo ad cōuersationē. **¶** Et primo quantū ad sectā cum dicit. **S**ecūdo legem phariseus. **¶** Apud iudeos siquidē erant tres secte. scz phariseoz. **¶** Sadduceoz. & esseoz. **¶** Sed pharisei magis ad veritatē accedebāt. qz sadducei negabāt resurrectionē neqz angelos. neqz spiritus. pharisei autē vtrūqz cōstent. vt dicit **Act. 23.** **¶** Et ideo in hoc cōmendabilior est secta phariseoz. **¶** Quomō autē phariseus fuerit dicit **Act. 26.** **¶** Quoniā s̄m certissimā sectā nostre religionis vixi phariseus &c. **¶** Secūdo quantū ad emulationē quā habuerūt in dei: licet nō s̄cōm scientiā in persequēdo xpianos. **¶** Ideo dicit **Persequēs ecclesiā dei. Gal. 1.** **¶** Qui persequēbāt nos aliqui. nunc autē euāgelizāt fidē quā aliqui expugnabāt **Act. 26.** **¶** Et ego quidē existimauerā me aduersus nomen iesu nazareni debere multa cōtraria agere qd̄ & feci hierosolymis. **¶** Et multos sanctorū ego in carceribus inclusi &c. 1. **c**or. 15. **¶** Non sum dignus vocari ap̄lus quoniā persecutus sum ecclesiā dei. **¶** Tercio quantū ad innocentiam cōuersationis. **¶** Ideo dicit. **S**ecūdo iusticiā &c. **¶** Hec iusticia p̄sistit in exterioribus. sed iusticia fidei est cordis **Act. 15.** **¶** Fide purificās corda eoz. **¶** Nam quantū ad iusticiā exteriorē ap̄lus innocenter vixit. **¶** Et ideo dicit. **S**i ne querela. **¶** Non autē ait sine peccato. qz querela est peccatū scandali. **¶** Primū in his que sunt exteriora. **¶** Luce. 1. **¶** Incedentes in oibus mandatis & iustificatiōibus domini sine querela &c. **¶** Et ideo nō est contrariū qd̄ dicitur **Ephe. 2.** **¶** In quibus & nos ambulauimus qz verā iusticiā fidei que facit hominē purū nō habuit sed solū legis. **¶** Deinde cū dicit. **S**ed que mihi &c. ostendit p̄emptū suē eminentie in legalibus. & primo ostendit p̄pter quid legalia p̄emptit in generali. **¶** Secūdo in sp̄ali ibi. **¶** Verū tū &c. **¶** Dicit ergo **H**ec que fuerūt &c. i. reputabā magna scz q̄ phariseus &c. **¶** Hec s̄m arbitratus p̄pter xpm̄ mihi detrimenta. id est reputo q̄ sunt mihi in detrimentū. **¶** Legales enim obseruantie que tpe legis erant efficaces post xpm̄ facte sunt noxie. **¶** Et ideo dicit detrimenta. **¶** Et finis hui⁹ est xpm̄. **¶** Et ideo dicit. **¶** Propter xpm̄. **¶** Et exponit quia primo p̄pter christū cognoscendū. **¶** Secūdo p̄pter xpm̄ adipiscendū. **¶** Quantū ad primū dicit. **¶** Verū tamen existimo omnia detrimenta esse verū est si eis inmitteret. **¶** Et hoc quod aliquādo feci reputo mihi detrimentū. **¶** Et hoc p̄pter desiderū recte scientie xpi dñi mei. 1. **c**orin. 2. **¶** Nihil reputauī me scire nisi iesum xpm̄ & hunc crucifixū &c. **¶** Et hoc p̄pter eminentē scientiā &c. quia hec superat omnes alias scientias. **¶** Nihil enim melius potest sciri q̄ verbum dei in quo sunt oēs thesauri sapientie & sciē.

Explanatio sancti Thome

te abscondit. Col. 2. **Quantū ad secundū dicit.** Propter quē omnia etc. Et primo ostendit qd ppter xpm adipiscendū contempnit legalia. Secūdo ostendit qd possit xpm adipisci ibi. **Non habes etc.** Dicit ergo. Omnia de trimēta facio habendo me ad ea sicut ad detrimentū et vilia. et hoc vt xpm lucrificerē. id est adipiscar ipm et iūgar ei per charitatem.

Lectio secunda.

Non habens meam iusticiāz que ex lege est: sed illaz que ex fide est xpi ihesu: que ex deo est iusticia in fide ad cognoscendum illum: et virtutē resurrectionis eius et societatem passionis illius: cōfiguratus morti eius. si quo modo occurrā ad resurrectionem que est ex mortuis: non quod iam acceperim: aut iāz perfectus sim. Sequor autem si quo modo comprehendaz in quo et comprehensus sum a xpo iesu. **Frates ego me non arbitror comprehendisse.** Unus autem: que quidem retro sunt obliuiscens. ad ea vero que sunt priora extendens meipm ad destinatum. persequor ad brauiū superne vocationis dei in xpo iesu. Ostendit supra se preterita lucra cōtemnere. ppter xpm et ostendit qd intendebat xpm cognoscere et ipm lucrari: et hoc intendit hic specialiter exponere. Et primo quomodo desiderat xpm lucrari inueniri in eo per iusticiā. Secūdo per passionis tolerantia ibi. **Cōfiguratus etc.** Circa primū: primo ostendit que sit iusticia quā dereliquit. Secūdo que sit quā querit ibi. **Sed illam etc.** Sciendū est autē qd iusticia quandoqz sumit vt est specialis virtus per quā homo ponit rectitudinē in his que sunt ad cōmunes conuictū et fm qd est in his directiua. Nam temperātia est circa interiores passiones. Iusticia autē est ad alteruz. Alio modo iusticia dicit virtus generalis fm qd homo seruat legē ppter bonū cōmune. et hoc modo frequēter in scriptura sacra ponit pro obseruantia diuine legis. ps. Feci iudiciū et iusticiā etc. id est legē quā seruabat ex amore quasi motus ex se. Et sic est virtus. Non autē si alio modo. id est ex aliqua exteriori causa scz vel ppter lucra vel ppter penas et si obseruatio ei displicet. Et fm hoc est duplex modus iusticie. Unus est iusticie moralis. Alius est iusticie legalis per quā legē nō ex amore sed timore seruat. Et ideo dicit. **Non habens meā iusticiā que ex lege est.** quia vt dicit Aug. Breuis differētia legis et euangelij est amor et timor. Rom. 8. **Non accepistis spiritū seruitutis iterū in timore.** sed accepistis spiritū adoptiōis etc. Sed si tua est quō est ex lege? Respondet. Imo est mea quia humana virtute absqz habitu gratie interioris iustificatis facio talia opera. sed ex lege est sicut a doctore. **Vel mea est quod presumo per me eam seruare.** Ro. 10. **Moyles enim scripsit qm iusticiam que ex lege est qui fecerit hō viuēt in ea.** De hac iusticia quā querit tria dicit. s. modū adipiscēdi. actōrē et fructū. **Modus est qz nō adipiscit nisi ex fide xpi.** Ro. 5. **Iustificati igit ex fide pacē habeamus ad deū per dnm nostrū iesū xpm etc.** Ro. 5. **Iusticia autē dei per fidē iesū xpi in oēs et super oēs qui credūt in eū.** Actoz autē est deus et nō homo. Ro. 8. **Deus q̄ iustificat.** Ro. 4. **Credēti autē in eū qui iustificat impiū reputat fides eius ad iusticiā fm ppositū gratie dei.** Et iō dicit. **Que ex dō est etc.** Act. 15. **Et spūs sanctus que dedit deus oibus etc.** **Fructus est**

cognitio eius et virtus resurrectionis eius et societas sancta croz eius. Et de hmoi duplici cognitio potest dupliciter agi. **Ano mō ex cognitioe vie et sic oportet tria cognoscere de eo.** Primo eius personā scz qd est verus deus et verus homo. Et ideo dicit: ad cognoscendū illū. Jo. 14. **Tanto tpe vobiscū sum et nō cognouistis me etc.** Secūdo gloriā resurrectionis eius. Unde dicit. **Et virtutē resurrectionis eius. i. resurrectionē virtuosaz factā pppria virtute.** Tercio qualē eū imitent ibi. Et societate. scz vt ei sociemur in passione. i. petri. 2. **Xps passus est p nobis vobis relinquētis exemplū vt sequamī vestigia eius etc.** Secūdo de cognitioe experimentalī: incipit a posteriori qd est vltimū in executione et primū in intentione. **Primū est agnitio dei per essentia ad quā ducit fides.** Iere. 31. **Deus cognoscet me a minimo eoz vsqz ad maximū dicit dñs etc.** Et ideo dicit. **Ad cognoscendū illū.** Secūdo qz nō solū aīa glorificat sed ex hoc etiā corpus erit gliosuz. Jo dicit. **Et virtutē resurrectionis eius. s. ex qua resurgem?** I. cor. 15. **Si xps nō resurrexit vana est fides nostra etc.** Tercio societate qz per experientia habebimus quāuz valeat societas passionis eius. 1. cor. 1. **Fidelis autē deus per quē vocati estis in societate filij eius iesu xpi dñi nostri.** Deinde cū dicit. **Cōfiguratus etc.** ostendit quō velit lucrari et inueniri in eo per tolerantia passionis. Et primo ponit tolerantia. Secūdo fructū ibi. **Si quō etc.** Dicit ergo. **Inuentar nō solū habens iusticiā sed cōfiguratus morti eius vt patiar propter iusticiā et veritatē sicut xps.** Gal. vlti. **Ego enim stigmata dñi iesu in corpore meo porto.** Fructus vero est si quō etc. **Ex passionibz enim hic tolerans hō peruenit ad gloriā.** Ro. 6. **Si enim cōplanta ti facti sumus similitudini mortis eius: simul et resurrectio nis erimus etc.** 2. thy. 2. **Si cōmortui sumus et cōuiuemus. si sustinemus et conregnabim?** Ro. 8. **Si tñ ppa parimur vt et glificemur etc.** Et dicit si quō ppter difficultatē arduitatē et laborē. Mat. 7. **Arta est via que ducit ad vitā. et pauci sunt qui inueniūt eam etc.** Amos. 4. **Prepara te in occurū dei tui israel etc.** xps enim surrexit per potentia pppiam homo aut non pppia potestate sed gratia dei. Ro. 8. **Qui suscitauit iesum xpm a mortuis viuificabit et mortalia corpora vestra ppter inhabitantē spiritū eius in vobis.** Vel pot intelligi de occurū sanctorū quō occurrent xpo descendenti de celo ad iudiciū. Deinde cū dicit. **Non q̄ iā etc.** ostendit quō differēt suū deus deriū. Et primo ostēdit qd de se sentit. Secūdo hoc: at ali os vt ideo de se sentiat ibi. **Quicūqz enim perfecti etc.** Ite rū prima in duas. qz primo ostendit quō deficit a perfectione intenta. Secūdo hoc exponit ibi. **Frates ego me etc.** Circa primū duo facit. Primo ostendit se nō peruenisse ad pfectionē. Secūdo qd ad eā tendit ibi. **Sequor autē etc.** Tendens in aliud duo intēdit scz adipiscēti quēstū et fructū illo. **Frustra enim quererēt si non eo iruerēt et inhereret.** Et ideo dicit. **Non q̄ iā acceperim scz gloriā quā quero.** Sap. 5. **Accipiet regnū decozis et dyadema sp̄i de manu dei sui.** Aut iam psequi sim. 1. cor. 13. **Quis venerit quō perfectū est enacuabit quō ex parte est etc.** Sed cōtra. **Estote perfecti.** Mat. 5. et Sen. 17. **Estote perfecti.** Respondet. **Dicendū est qd duplex est perfectio. scz patrie et vie.** Perfectio namqz hominis cōsistit in hoc qd adheret deo per charitatē. qz vnūquodqz est perfectū scdm modū quo adheret sue perfectioni. Anima autē potest adherere deo dupliciter perfecte. **Ano modo: vt totam actionē referat in deū actualiter cognoscat vt cognoscibilis est.** Et hec est patrie. **Sed in bestio vie est duplex.** **Una de necessitate salutis ad quā omnes tenent. scz vt in nullo cor suū quis applicet ad id quod est cōtra deū: sed habitualiter referat totaz vitam in eū.** Et isto modo dicit dñs. Mat. 22. **Diliges dominū deum tuū etc.** Et

in epistolam ad Philippenses III.

dentro. 6. Alia est supererogatio. quando quis ultra communem statum inheret deo: quod fit remouendo cor a temporalibus. et sic magis appropinquat ad patriam. quod quanto deficit cupiditas tanto plus crescit charitas. Quod ergo hic dicit intelligit de perfectione patrie. Deinde cum dicit. Sequor autem et ostendit copiam ad eam dicens: Sequor scilicet christum. Job. 8. Qui sequitur me non ambulat in tenebris et. Job. 10. Oves mee vocem meam audiunt et se quuntur. Et hoc si quo modo comprehendam. 1. corinth. 9. Sic currite ut comprehendatis. Sed contra quia deus est incomprehensibilis. quia Iere. 31. dicit. Si mensurari poterit celi desurfum et inuestigari fundamenta terre deorum sum et. Respondeo. Dicendum est quod comprehendere est includere sicut domus comprehendit nos. Item attingere et tenere. Primo ergo modo est incomprehensibilis quod non potest includi in intellectu creato cum sit simplicissimus. quia non perfecte videtur eum nec amas sicut est visibilis et amabilis. sicut qui nescit demonstrationem nescit demonstrationem stratiue sed operative. Deus autem perfecte seipsum cognoscit ut cognoscibilis est. Cuius ratio est. quia res cognoscitur secundum modum sui esse et veritatis. deus autem lux est et veritas infinita. sed nostrum lumen est finitum. Et ideo dicit. Sequor si quo modo comprehendam scilicet attingendo Cant. vlti. Tenui enim nec dimittam. Et in quo comprehendens sum et. Quod tripliciter intelligitur. Nam tota gloria est in dicta dei comprehensione ut scilicet deus sit presens anime nostre. Sed non omnes habent equalitatem beatitudinem. quia quidam clarius vident sicut etiam quidam ardentius amabunt et plus gaudebunt. Unde quilibet habebit certam mensuram et hoc ex predestinatione diuina. Et ideo dicit. In quo comprehendens sum. Quasi dicat in tali mensura intendo comprehendere secundum quod mihi dispositum est a christo. Vel sequor ut comprehendam sicut comprehendens sum. Quasi dicat. Et videam eum sicut ipse me videt. 1. Job. 3. Videbimur eum sicut est. id est non per similitudinem sed per essentiam. Vel comprehendam videndo christum gloriosum. In quo comprehendens sum. id est in illa gloria qua apparuit quando conuersus sum. Deinde cum dicit. Fratres ego et. exponit que dixerat et primo de defectu perfectionis. Secundo de sequela ibi. Unus autem et. Dicit ergo. Ego et. Quasi dicat non sum sic superbus quod attribuit mihi quod non habeo sed sequor et. Et tripliciter legitur. Uno modo sic. unum arbitror scilicet quod que retro sunt et. Vel non arbitror me comprehendisse. sed sequor unum scilicet ad destinatum et. Vel non arbitror me comprehendisse. illud supra. ps. Unam peti et. Et tunc ostendit quid deseruit. quia vel temporalia lucra. vel temporalia bona. vel merita preterita quia non debet homo computare deo merita preterita. Secundo ostendit ad quid tendit. scilicet ad ea vero et. id est vel que pertinent ad fidem christi. vel maiora merita vel celestia. ps. Ascensiones in corde suo disposuit et. Et dicit. Extendens. Qui enim aliquid vult capere extendit se quantum potest. Sed debet cor extendere se per desiderium. Sap. 6. Concupiscentia sapientie ducit ad regnum perpetuum et. Sed ad quid tendit? Ad destinatum brauium quod est premium solius currentis. 1. corinth. 9. Omnes quidem currunt sed unus accipit brauium. Dico autem ad hoc brauium destinatum mihi a deo quod est superne vocatiois vel. Rom. 8. Quos predestinavit hos et vocauit et. Et hoc in christo iesu. id est per fidem christi.

Lectio tertia.

Quicumque ergo perfecti sumus hoc sentiamus et si quid aliter sapitis et hoc vobis deus reuelabit. Verum tamen ad quod peruenimus ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres: et obseruate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant quos sepe dicebam vobis. nunc autem et flens dico inimicos crucis christi: quorum finis interitus. quorum deus venter est et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. Postra autem conuersatio in celis est. Unde etiam salutem expectamus dominum nostrum iesum christum qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue secundum operationem virtutis sue: qua etiam possit subijcere sibi omnia.

Supra proposuit quomodo ab vltima perfectione deficiat: nunc hortatur alios ad idem sentendum. Et primo ponitur exhortatio. Secundo quid ab eis necessario exigatur. ibi. Verum tamen ad quod peruenimus et. Dicit ergo quicumque et. scilicet quod ego sentio scilicet quod non sum perfectus. Quomodo ergo: si perfecti sumus sentimus quasi non perfecti? Respondeo. Dicendum quod perfecti perfectione vie sed non perfecti perfectione comprehensionis. quando scilicet tota intentio fertur actu in deum. In via vero habitualiter quod scilicet nihil contra deum faciamus. Et dicit. Quicumque. quod quanto quis est perfectior tanto imperfectum magis cognoscit. Job. vlti. Audiuimus auribus audiui te. nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in fauilla et cinere et. Heb. 5. Perfectorum est solidus cibus eorum qui per consuetudinem exercitatos habent sensus ad discretionem boni et mali. Et si quid aliter et. In quo quattuor modis dicit. et primo ponit duo sensus magis literales. Unus talis. dico quod vos sentiatis quod ego scilicet vos esse imperfectos. tamen si quid aliter. id est melius de vobis sapitis quam ego de me hoc ipsum est vobis per reuelationem diuinam donatum. Et quando altius est vobis reuelatum aliquid quod non mihi contradico sed cedo vestre reuelationi: verum tamen nolo quod propter hanc reuelationem ab unitate ecclesie discedatis. sed teneamur ex unitate illud ad quod peruenimus ut idem sapiamus et. que unitas ecclesie consistit in unitate veritatis fidelium et rectitudinis bone operationis. Et utraque seruanda est. 2. corinth. vlti. Perfecti estote exhortamini: idem sapite et. Et in eadem regula bone vite et operationis. Gal. vlti. Quicumque hanc regulam secuti fuerint pax super illos et misericordia et. Vel aliter. dico etiam si vos propter ignorantiam vel imitationem aliter sapitis quam veritas habet si humiliter confiteamini nec proterue defendatis. Math. 11. Abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis et. Vel aliter dico quod idem sentiamus. scilicet nondum comprehendisse. sed si quid aliter nunc sapitis quam sapientiam sit in futuro quia nunc videmus in speculo: tunc autem facie ad faciem deus reuelabit in futuro. ps. Reuelabit condensa et. Vel aliter. Et sapitis hic obscure et in futuro manifeste deus indicabit. quia fides ex deo est. verum tamen et. non mutat. Deinde cum dicit. Imitatores et c. inducit ad sui et aliorum imitationem ut caueant malos. Et primo ponit intentionem. Secundo rationem ibi. Multi enim et. Dicit ergo quia hec reputo ut stercora et. In hoc imitatores et. Joban. 10. Vocem eius audient. Quasi dicat. Ego sum pastor oues mee per imitationem. 1. corinth. 10. 4. et 11. Imitatores mei estote sicut et ego christi et. Et obseruate. id est diligenter considerate qui ita ambu-

Explanatio sancti Thome

lant sicut ego. Et vos scire potestis et regula et doctrina mea. 1. thymo. 4. Exemplum est fidelium in verbo. in conversatione. in charitate. in fide. in castitate. 1. petri. 5. Forma facti gregis et ex ario. Deinde cum dicit. Dulci et. Ponit ratio monitionis. et primo ex parte vitandorum. Secundo ex parte imitandorum ibi. Mostra autem conversatione. Re autem hoc videat ex odio dicit et premitit suam affectionem. Secundo ostendit quales sunt vitandi. ibi. Inimicos et. Dicit ergo. Dico quod imitandi indigent observatione. quia quidam aliter procedunt. scilicet de malo in peius. ps. In tenebris ambulat et. Quos et. vobiscum presens. nunc autem et flens pro compassione. Jere. 9. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum et plorabo die ac nocte interfectos populi mei. Et huius ratione ostendit dicens. Inimicos et. Quos describit primo ex opere. Secundo ex intentione ibi. Quos deus et. Item circa primum. Primo proponit opus. Secundo eventum operis ostendit ibi. Quos finis et. Opus eorum est exercitium inimicitie contra crucem christi. scilicet dicentium quod nullus potest saluari sine legalibus in quo evacuatur virtus crucis christi. Sal. 2. Si enim ex lege iusticia ergo christus gratis. id est sine utilitate mortuus est. 1. corinthio. 1. Verbum enim crucis perentibus quidem stulticia est: his autem qui salvi sunt id est nobis virtus dei est. Et quid eveniet? Certe nobis vita per crucem christi. illis autem contrarium quia incurrunt mortem. Unde dicit. Quos finis interitus scilicet mortis eterne. Job. 28. Lapidem caliginis et umbram mortis dividit et. Deinde describit eos quantum ad intentionem. Et primo manifestat eorum intentionem. Secundo ostendit intentionis eventum. ibi. Et gloria et. Dicit ergo. Quos deus et. Quasi dicit. Ideo hoc dicit seminat scilicet legalia esse observanda propter lucrum et gloriam propriam ut satisfaciatur ventri. Rom. vlti. Domino non servit sed suo ventri. Et per dulces sermones et benedictiones seducit corda innocentium. Eccl. 6. Omnis labor hominis in ore eius. sed anima illius non implebitur. Et dicit deus: quia proprium dei est ut sit principium primum et finis ultimus. Unde qui pro fine habet aliquid illud est deus suus. Item querit gloriam suam. contra illud Job. 8. Ego gloriam meam non quero. est qui querat et iudicet et. Sed eventus eorum erit in confusione. Psal. 4. Gloria eorum in ignominiam commutabo. Et hoc eorum qui terrena sapiunt. id est quibus terrena placent et ea querunt. Et hi confundentur quia status eorum transit. Rom. 8. Si secundum carnem vixeritis moriemini et. Glo. Quos deus et. Dei proprius est iustificare. qui ergo in cibis iustificationem ponebant: dicebant deum ventrem. Item est in confusione. quia in confusione scilicet in circumfusione pudendorum occisione brutorum. Consequenter ostendit quales sunt imitandi. ibi. Mostra autem conversatione. Et primo describit in eis celestem conversationem. Secundo expectationem ibi. Unde saluator et. Tercio utilitate ibi. Qui reformabit corpus humile. et. Dicit ergo. Illi terrena sapiunt: sed non est sic de nobis quia nostra conversatio perficitur per contemplationem. 2. corinth. 4. Non contemplantibus nobis que videntur sed que non videntur et. Item per affectionem: quia sola celestis diligimus. Item per operationem in qua est celestis representatio. 1. corinth. 15. Sicut portavimus imaginem terreni: portemus et imaginem celestis. Sed quare est ibi conversatio? quod inde expectamus optimum auxilium. ps. Levavi oculos meos in montes et. Math. 6. Ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum et. Unde dicit. Unde expectamus saluatorem nostrum. Esa. 30. Beati omnes qui expectant eum. Luce. 12. Similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur a nuptiis et. Tria autem facit iste adventus. Primo commune resurrectio.

tionem. Ideo dicit. Reformabit corpus humilitatis. id est abiectionis quia est mortalitati subiectum. Job. 25. Domino putredo et filius hominis vermis. 1. corinth. 15. Seminatur in corruptione surget in incorruptione. seminatur in ignobilitate surget in gloria. seminatur in infirmitate surget in virtute. Hoc corpus sic abiectionis reformabit. id est ad formam propriam reduceret. Rom. 8. Qui suscitavit iesum christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora nostra et. Item sanctorum imitationem. Ideo dicit. Configuratum corpori claritatis sue Corpus sicut christi est glorificatum per gloriam divinitatis sue. et hoc meruit per suam passionem. quicquid ergo participat virtutem divinitatis per gratiam et passionem christi imitatur gloriam. Apoc. 3. Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo sicut et ego vici et sedebi cum patre meo in throno eius et. Job. 3. Similes ei erimus. Mathei. 13. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Et hoc facit secundum operationem divinitatis sue. id est per virtutem in ipso per quam possit sibi subiacere omnia. Omnes enim christo subiacent. quidam quantum ad salutem. quidam quantum ad penam. In primis exercet misericordiam. In secundis iustitiam. ps. Omnia subiecti sunt sub pedibus eius et. 1. corinth. 15. Pater subiecit omnia filio. Job. 5. Quicquid pater facit et filius similiter facit.

Capitulum quartum.

Taq; fratres mei charissimi et desiderantissimi: gaudium meum et corona mea. sic state in domino charissimi. Exhodium rogo: et synthicen deprecor idipsum sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar. adiuva illas que mecum laboraverunt in evangelio cum clemente et ceteris adiutoribus meis: quorum nomina sunt in libro vite. Gaudete in domino semper: iterum dico gaude te. Abdestia vestra nota sit oibus hoibus. Dominus enim prope est. Nihil solliciti sitis sed in omni oratione et observatione cuius gratiarum actione petitiones vestre innotescant apud deum. Et pax dei que exuperat omnem sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras in christo iesu. De cetero fratres quecumque sunt vera. quecumque pudica. quecumque iusta. quecumque sancta. quecumque amabilia. quecumque bone fame. si qua virtus qua laus. discipline hec cogitate que et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me. Hec agite et deus pacis erit vobiscum. Supra proposuit eis exempla sequenda: hic per ammonitionem morale ostendit qualiter se debeant habere. Et primo ostendit qualiter se habeant in futurum. Secundo commendat eos de preterito ibi. Sausus sum autem et. Circa primum duo facit. Primo monet ad persistendum in iam habito. Secundo ad proficiendum in melius ibi. Gaudete in domino semper et. Iterum prima dividit in duas partes. Primo inducit ad perseverandum in generali. Secundo ponit speciales modos ad singulares personas ibi. Exhodium rogo et. Circa primum. primo commemorat ad eos suum affectum. Secundo ponit monitionem ibi. Sic state et. Affectum

in epistolam ad Philippenses III.

autem suū cōmendat quintupliciter. Primo scōm amo-
rem ostēdēs eos sibi dilectos. Unde dicit. Fratres. scz
per fidem. **Math. 23.** Omnes vos fratres estis. Itē per
charitatē. Unde dicit. **Charissimi. 1. cor. 10.** Charissi-
mi mihi &c. Item scōm desiderū. Unde dicit. **Desiderā-
tissimi. supra primo.** Testis est mihi deus quomō cupiā
&c. Et dico desiderātissimi. qz desidero vos: vel quia me
desideratis. Item per gaudiū. Unde dicit. **Gaudiū meū**
Et hoc scz & estis boni Prover. 10. Filii sapiēs letifi-
cat patrē &c. Item per rationē gaudiij. Unde dicit. **Co-
rona mea. 1. iher. 2.** Quae est em̄ spes nostra. aut gau-
diū. aut corona gloriē: **Hōne vos estis? &c.** **¶ Deinde**
cū dicit. **Sic stare &c.** ponit monitiōnē de perseverantia
dicēs. **Sic stare &c. i.** sicut ego p̄seuerate. vel sic sicut sta-
tis. **Mat. 10.** Qui perseverauerit vsqz in finē hīc salu-
erit. **¶ Deinde cū dicit. Euchaodiā rogo &c.** singulares
monitiōes ponit. Et primo de cōcordiā. Scōdo de sollici-
tudine adiutorij sibi. **Et iā rogo & te &c.** De due mulieres
sanctē ministrabāt sanctis in ciuitate philippensī. & for-
te erat aliqua discordiā inter eas. ideo eas ad cōcordiā
renocat. **2. cor. vlti.** Idem sapire. **¶ Deinde cū dicit.**
Et iā rogo te &c. quēdā rogat vt adiuuaret quāsdā per-
sonas. **Et dicit cōpar.** qz socius erat predicatoris eius.
¶ Item. 18. Frater qui iuuat a fratre quasi ciuitas for-
tis. Adiuua illas &c. **Et ad hoc rogo oēs quoz noīa &c.**
Quod ponit ne si alios nō noīaret turbarent. **¶ Quasi di-**
cat. Non est magnū si nō scribo omnīū noīa. qz sunt scri-
pta in meliori loco. **Mat. 5.** **Saudete & exultate &c.** Li-
ber vite sūm glo. est predestinatio sanctorū. & hoc est vey
sūm rem. sed differt ratio. Scēdū est autē qd olim erat
cōsuetudo qd om̄ ordinabant ad aliqō officij vel digni-
tatē scribebant in matricula: sicut milites et senatores qd
palatio cōscripti erāt. **¶ Omnes autē sancti predestinati eti-**
am a deo ad magnū. 1. cor. ad vitā etnā. **¶ Et hec ordinā-**
tio est predestinatio. Cōscriptio huius ordinatiōis dicit
liber vite. & hec cōscriptio est in memoria diuina quia in
quantū ordinat predestinat. Inquantū vero inobilitate
sūt. dicit esse prescriptio. Firma ergo noticiā de prede-
stinatiōe dicit liber vite. **¶ Sed nūquid aliqui inde vellent?**
Sciendū est qd aliqui sunt scripti simpliciter. aliqui sūm
quid. Sunt em̄ aliqui predestinati a deo vt habituri sim-
pliciter vitā etnā. & isti sunt scripti indelebiliter. Aliq-
vt habeat vitā etnā non in se sed in sua causa in quātuz
ordinant ad iusticiā presentē. & tales dicunt deleri de li-
bro vite qn̄ excedunt a presentē iusticia. ¶ Deinde cū di-
cit. Saudete in dño &c. hortat eos ad proficiendū in me-
līus. & primo ordinat eozū animū ad proficiendū in meli-
Secūdo actū eozū ibi. **Decetere &c.** Animū autē ordinat
tripliciter. & primo quantū ad spirituale gaudiū. Scōdo
quantū ad spirituale quietē ibi. **Nihil solliciti &c.** Ter-
tio quantū ad pacē ibi. **Et par &c.** Circa primū primo de
scribit quale debet esse nostrū gaudiū. Scōdo ostendit
gaudij causas ibi. **Dñs p̄pe est &c.** Necessariū est enim
cūlibz volētē p̄ficere qd habeat spirituale gaudiū. **Pro-**
uerb. 17. **Animus gaudens etatē floridā facit &c.** **¶ Condi-**
tiōnes autē quattuor veri gaudij tangit apls. & primo qd
debet esse rectū qd est qn̄ est de p̄p̄io bono hoīs. quod
nō est quid creatū sed deus. ps. Vibi adherere deo bo-
nū est &c. **Tunc autē rectus est qn̄ in dño.** **¶ Ideo dicit. In**
dño. Memie. 8. **Gaudiū dñi est fortitudo vestra &c.** **¶ Itē**
prinuū. Unde dicit. Semp̄. 1. iher. vlti. **Semp̄ gau-**
dete. ¶ Qd fit qn̄ non interrumpit peccato. Tunc em̄ est
prinuū. Aliqñ vero interrumpit per tristitiā temporalē
qd significat imperfeciōnē gaudij. Cū em̄ quis perfecte
gaudet nō interrumpit eius gaudiū. qz parū curat de re
parū durante. Et ideo dicit. Semp̄. Item multiplicatū

debet esse. **¶ Si em̄ gaudes de deo imminet tibi gaudere**
de eius incarnatiōe. Luce. 1. **Euāgelio vobis gaudiū**
magnū. qz natus est &c. **¶ Itē v. gaudes de actiōe. Pro-**
uerb. 21. **Gaudiū est in illo facere iudiciū &c.** **¶ Imminet em̄**
am̄ tibi gaudiū de contemplatiōe. Sap. 8. **¶ Non habet**
amaritudinē cōuerlatiō illius. Item si gaudes de bono
p̄p̄io imminet tibi gaudere similiter de bono alio. ¶ Itē
si de presentē imminet etiā de futuro. Et ideo dicit. Itē
&c. **¶ Item debet esse moderatū. ne scz effluat per volup-
tas sicut facit gaudiū mūdi. Et ideo dicit. Modestia ves-**
tra &c. **¶ Quasi dicit. Ita sit moderatū gaudiū vestrū qd**
nō vertat in dissolutiōnē. Iudith vlti. **¶ Populus erat io-**
cundus sūm faciē sanctorū &c. **¶ Prover. 12.** **¶ Qui suauis**
est viuūt in moderatiōibus. ¶ Et dicit. Nota sūt oibus
hoībuz. Quasi dicit. Vita vestra sic moderata sit in ex-
terioribus vt nullū offendat aspectū. Impedit em̄ cō-
uerlatiōnē vestrā. ¶ Deinde cū dicit. Dñs enim p̄pe est
tangit causa gaudij. Homo em̄ gaudet de p̄p̄inquitare
amicū. Dñs quidē p̄pe est presentia maiestatis. Act. 17.
¶ Non longe est ab vnoquoqz. Itē est p̄pe per inhabitatē
gratiā. Iaco. 4. **¶ Appropinquare deo & appropinquabit**
vobis. Item per exauditiōis clementiā. ps. Prope est
dñs inuocantibus eū. Item ad remunerandū. Eia. 14.
¶ Prope est vt veniat tempus eius. & deo eius nō elonga-
bunt &c. **¶ Deinde cū dicit. Nihil solliciti &c.** ostendit
qz mens nostra debet esse queta. & primo ostendit super
sua sollicitudinē. Scōdo ostendit quid loco eius in men-
te succedat ibi. **Sed in omni oratiōe &c.** **¶ Et satis ueniē-**
ter subdit. Nihil solliciti &c. ad hoc qd dixerat. **Dñs p̄-**
pe est. Quasi dicit. Ipse oīa tribuet. vnde non necesse
est qd sitis solliciti. Mat. 6. **¶ He solliciti sitis ante vestre**
quid māducetis. neqz corpori vestro quid induamini &c.
¶ Sed cōtra. qz dicit Ro. 12. **¶ Qui p̄est in sollicitudine**
Respondet. Dicendū est: qd sollicitudo qñqz impertat
diligentiā querendi qd deest. & hoc est cōmendabile. et
opponit negligētiē. qñqz anxietatē animi cum defectu
spei & timore de obtinendo id circa qd sollicitat. & hanc
p̄hibet dñs. Mat. 6. & hic aplus. qz non debet despera-
re quī dñs deo necessaria. Sed loco sollicitudinis debe-
mus habere recursus ad deū. 1. petri vlti. **¶ Omnē solli-**
citudinē p̄jiciētes in eū: qm̄ ipsi est cura de vobis. Et
hoc fit orando. Et ideo dicit. Sed in omni &c. **¶ Et cōue-**
nienter post qd dixit. Dñs prope est. subdit de petitiōe.
¶ Nouo em̄ dño venienti porrigunt petitiōnes. Et ponit
quattuor que necessaria sūt in qualibet oratiōe. Orā-
tiō em̄ importat ascensuz intellectus in deū. Et ideo dī-
cit. In omni oratiōe Eccl. 35. **¶ Oratio humiliantis se nu-**
bes penetrabit &c. **¶ Item debet esse cū fiducia impetrādū**
& hoc ex dei misericordia. Dñs. 9. **¶ Neqz em̄ in iustifias**
tiōibus nostris p̄sternimus preces ante faciē tuā. sed in
miseratōibus tuis multis &c. **¶ Et ideo dicit. Obsecratio**
ne que est sacra cōtestatio per dei gratiā & eius sanctita-
tē. & ideo se humiliatū est. Prover. 18. **¶ Cū obsecratio**
ne loquitur pauper. Et hoc fit cū dicimus. Per passiōē &
crucē tuā &c. **¶ Quia vero ingratus de beneficijs acceptis**
indignus est vt alia accipiat. ideo subdit. Cū gratiarū
atione. 1. iher. vlti. **¶ In oibus gratias agite. Et tūc pro-**
ponit petitiōnē. Et ideo dicit. Petitiōes vestre. Mat.
7. **¶ Petite & accipietis. Et hec quattuor si bene cōsidere**
mus habent oēs orationes ecclesie. Primo em̄ inuocat
deū. post cōmemorat diuinū beneficiū. Tertio petit be-
neficiū. Quarto ponit obsecratio. Per dñm nostrū &c.
¶ Sed notandū qd dicit: petitiōes vestre innotescāt apud
deū. Nunquid dñs nescit hoc? Ideo hoc tripliciter ex-
ponit in glo. Primo innotescant. id est approbent ante
deū & appareāt quasi digne & sancte. ps. Dirigat dōmie

Explanatio sancti Thome

oratio mea sicut incensuz in p̄spectu tuo ꝛc. **Uel** innotescant nobis ip̄s q̄ semp̄ sint apud deū. Quasi dicat. **Nō** oretis p̄pter fauorē apostoli. **Matth. 6.** Tu autē cū ora ueris intra in cubiculū tuū ꝛ clauso hostio ora patrē tuū in abscondito ꝛc. **Uel** innotescat his qui sunt apud deū id est angelis per quoz ministeriū defuerunt deo nō quasi ignozāti. sed q̄ intercedūt pro nobis. **Apoc. 8.** Ascendit fumus incensoz de orationibus sanctorū de manu angeli corā deo ꝛc. **¶** Deinde cū dicit. **Et** par ꝛc. ordinat aīm quantū ad pacē per illam dico dispositū. **Et** hāc per modū orantis optat. **Par** fm̄ auḡ. est tranquillitas ord̄is perturbatio em̄ ord̄is est destructio pacis. **Hec** ord̄is tranquillitas tripliciter p̄siderat. **Primo** pur est in principio ordinis. sc̄z in deo. **Ro. 13.** Que a deo sunt ordinata sūt ꝛc. **Ab** isto p̄fundo in quo est par deriuat primo ꝛ perfecte in beatos in quib⁹ nulla est perturbatio: nec culpe nec pene. ꝛ sequēter deriuat ad sanctos viros. **Et** quāto est magis sanctus tanto minus patit̄ perturbationem mentis. **ps.** **Par** multa diligentib⁹ legem tuā: ꝛ non est illis scandalū. sed perfecta est in beatis. **Esa. vlti.** **Ecce** ego declinabo super eam quasi fluum pacis ꝛc. **Quia** vero cor nostrū ab omni perturbatione nō potest esse alienū nisi per deū: oportet q̄ per ip̄m fiat. **Unde** dicit ei. **Et** hoc sc̄dm̄ q̄ considerat in ip̄o principio exuperat omnes sensum creatū. quia vt dicit. **1. tymoth. vlti.** **Lucez** habitabit in accessibilē. **Job. 36.** **Ecce** deus magnus vincēs scientiā nostrā ꝛc. **Et** fm̄ q̄ est in patria superat oēs sensus humanū non habentiū gratiā. **Apoc. 2.** **Vicenti** dabo mānā absconditū ꝛ dabo illi calculū ꝛc. **Hec** ergo par custodiat corda vestra. id est affect⁹ vestros vt in nullo declinetis a bono. **Proverb. 4.** **Omni** custodia serua cor tuū. quia ex ip̄o vita p̄cedit. **Item** intelligētias vestras sc̄z vt in nullo deiciatis a vero. **¶** Deinde cū dicit. **Decetero** ꝛc. ordinat actū. ꝛ primo inducit eos ad bene agendū. vbi ponit actiōis obiectū sc̄z bonū quod agitur. **Sec̄do** motiū actus. **Tertio** actū. **Quarto** fructū actus. **Hec** quattuor sunt hic. **Obiectū** autē boni actus vel est obiectū cognitiōis vel affectiōis. **Quantū** ad intellectū est verū. quantū ad affectū est bonū. **Et** ideo dicit. **Decetero**. id est ex quo sic estis firmati cogitate que sunt vera per fidē. **Zach. 8.** **Pacē** ꝛ veritatē diligite ꝛc. **Quantū** autē ad affectū sciendū est q̄ quedā sunt de necessitate virtutis. quedā superaddita. **De** necessitate sunt tria. **Primo** vt integer sit in se. ꝛ quantū ad hoc dicit. **Quecūq;** pudica. id est casta. **Iaco. 3.** **Que** de sursum est sapientia: primū quidē pudica est ꝛc. **Item** q̄ sit directus ad primū. **Unde** dicit. **Quecūq;** iusta ꝛc. **Mat. 5.** **Beati** qui esuriūt ꝛ sitiūt iusticiā ꝛc. **Item** ordinatus ad deū. **Unde** dicit. **Sancta. Luce. 1.** **Seruiamus** illi in sanctitate ꝛ iusticia corā ip̄o oibus diebus nostris ꝛc. **Obiecta** autē necessitatis sunt duo. sc̄z q̄ sit inductiū ad amicitia. **Sec̄do** q̄ cōseruatiū bone fame. **Quantū** ad primū dicit. **Quecūq;** amabilia. id est que inducūt ad mutua amicitia. **Eccl. 7.** **Nō** te pigeat visitare infirmū. **Et** his em̄ in dilectiōe firmaberis. **Proverb. 18.** **Vir** amabilis ad societatē magis amicus erit q̄ frater. **Quantū** ad secundū dicit. **Quecūq;** bone fame. **Multa** em̄ possent fieri cū bona cōscientia que tamen p̄pter famā sunt dimittēda. **Eccl. 4.1.** **Curā** habe de bono noīe. **Hoc** em̄ magis permanebit q̄ mille thesauri magni et preciosi. **Motiū** ad operandū est duplex. **Primo** inclinatio interioris habitus. **Sec̄do** exterior: disciplina seu instructio. **Quantū** ad primū dicit. **Si** qua virtus. id est habi-

tus virtutis est in vobis. sc̄z inducat vos ad hoc. **Eccl. 4.4.** **Diuites** in virtute pulchritudinis studiū habentes pacificātes in domibus suis. **Quantū** ad sc̄cūduz dicit. **Si** qua laus. i. laudabilis disciplina. sc̄z est in vobis facite bona. **ps.** **Bonitatē** ꝛ disciplinam ꝛ scientiā doce me ꝛc. **Et** exponit qualis sit ista disciplina dicens: **Hec** cogitate sc̄z que didicistis me docēte. **Matth. 11.** **Discite** a me q̄ mitis sū ꝛ humilis corde ꝛc. **Et. 1.** **ihes. 2.** **Cū** accepissetis a nobis verbū auditis dei: accepistis illud nō vt verbum hominū sed sicut est vere verbū dei ꝛc. **Et** vidistis per exēpla. **Hic** em̄ patet motiū actus et obiectū. q̄ disciplina habet per doctrinā. **Unde** oportet q̄ primo capiāt. **Unde** dicit. **Hec** cogitate. **Item** q̄ ei affectiō. **Unde** dicit. **Et** didicistis ꝛ accepistis. **Item** habet per auditū ꝛ vīzū. **Unde** dicit. **Que** audistis ꝛ vidistis. **Bonus** actus est duplex. sc̄z vnus interior qui ponit ibi. **Hec** cogitate. **1. tymoth. 4.** **Hec** meditare. **Exterior** ibi. **Agite. Esa. 1.** **Quiescite** agere peruersi: discite bene facere ꝛc. **Fructus** est deus ibi. **Et** deus pacis ꝛc. **Quasi** dicat. **Si** hoc feceritis erit vobiscū. **2. cor. vlti.** **Pacē** habete. ꝛ deus pacis ꝛ dilectiōis erit vobiscū.

LECTIO SECUNDA.

Quius sum in domino vehemēter quoniā tandem aliquādo refozuistis pro me sentire sicut ꝛ sentiebatis. **Occupati** autem eratis. **Non** quasi propter penuriā dico. **Ego** enim didici in quibus sū sufficiens esse. **Scio** ꝛ humiliari scio ꝛ abundare. **Ubiq;** ꝛ in omnibus institutus sum: ꝛ satiari. ꝛ esurire. ꝛ abundare. ꝛ penuriam pati. **Omnia** possum in eo qui me confortat. **Verumtamen** bene fecistis: cōmunicantes tribulationi mee. **Scitis** autē ꝛ vos philippenses q̄ in principio euangelij quādo profectus sum a macedonia nulla mihi ecclesia cōmunicauit in ratione dati ꝛ accēpti: nisi vos soli. quia ꝛ thessalonicā semel ꝛ bis in vsum mihi misistis. non quia quero datum: sed requiro fructū abundantē in ratione vestra. **Habeo** autem omnia ꝛ abūdo. **Repletus** sū ab ephrodito que misistis in odorem suauitatis hostiā acceptam placētē deo. **Deus** autē me⁹ impleat omne desiderij vestrum sc̄dm̄ diuitias suas in gloria in xp̄o iesu. **Deo** autē ꝛ patri nostro gloria in secula seculoz amen. **Salutate** omnē sanctum in xp̄o iesu. **Salutant** vos omnes sancti: maxime autem qui de cesaris domo sunt. **Gratia** domini nostri iesu xp̄i cum sp̄i ritu vestro amen.

Superius ostendit aplius qualiter fideles se debeāt habere in futur: hic cōmendat eos de preterito sibi impenso beneficio. **Et** primo ponit cōmendationē. **Sec̄do** terminat epistolā in oratiōe ꝛ salutatiōe. **Ibi.** **Deus** autē ꝛc. **Circa** primū duo facit. **Primo** cōmendat eos de beneficio impenso. **Sec̄do** beneficiū diffusius exponit ibi. **Nō** quasi ꝛc. **Item** prima pars diuidit̄ in tres particulas q̄